

SJÖBERG, FREDRIK

Åter ett rop från samhällets undre värld : en förolyckads anteckningar : utgivna av Fredrik Sjöberg.

Wahlström & Widstrand
1913

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

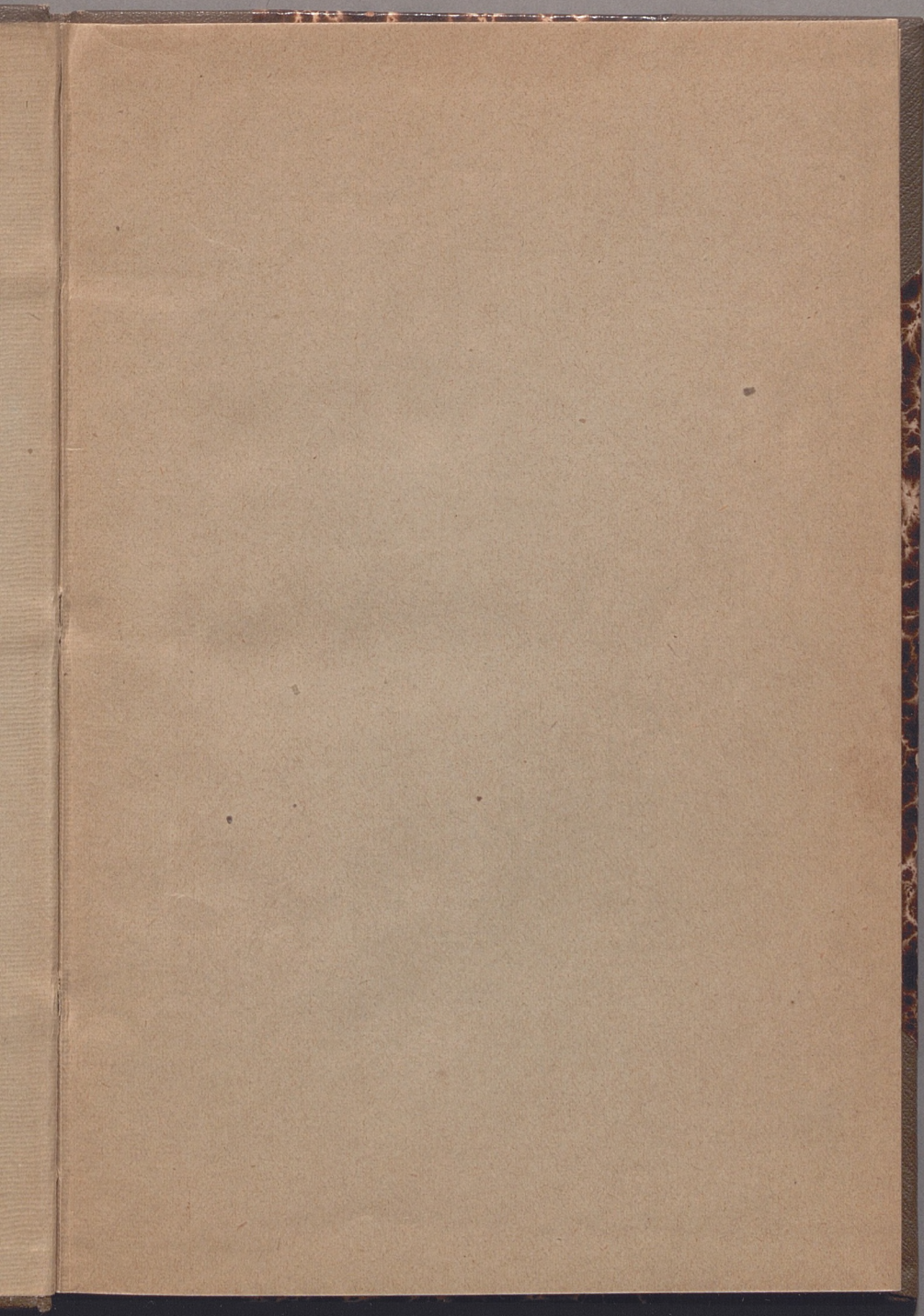
Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

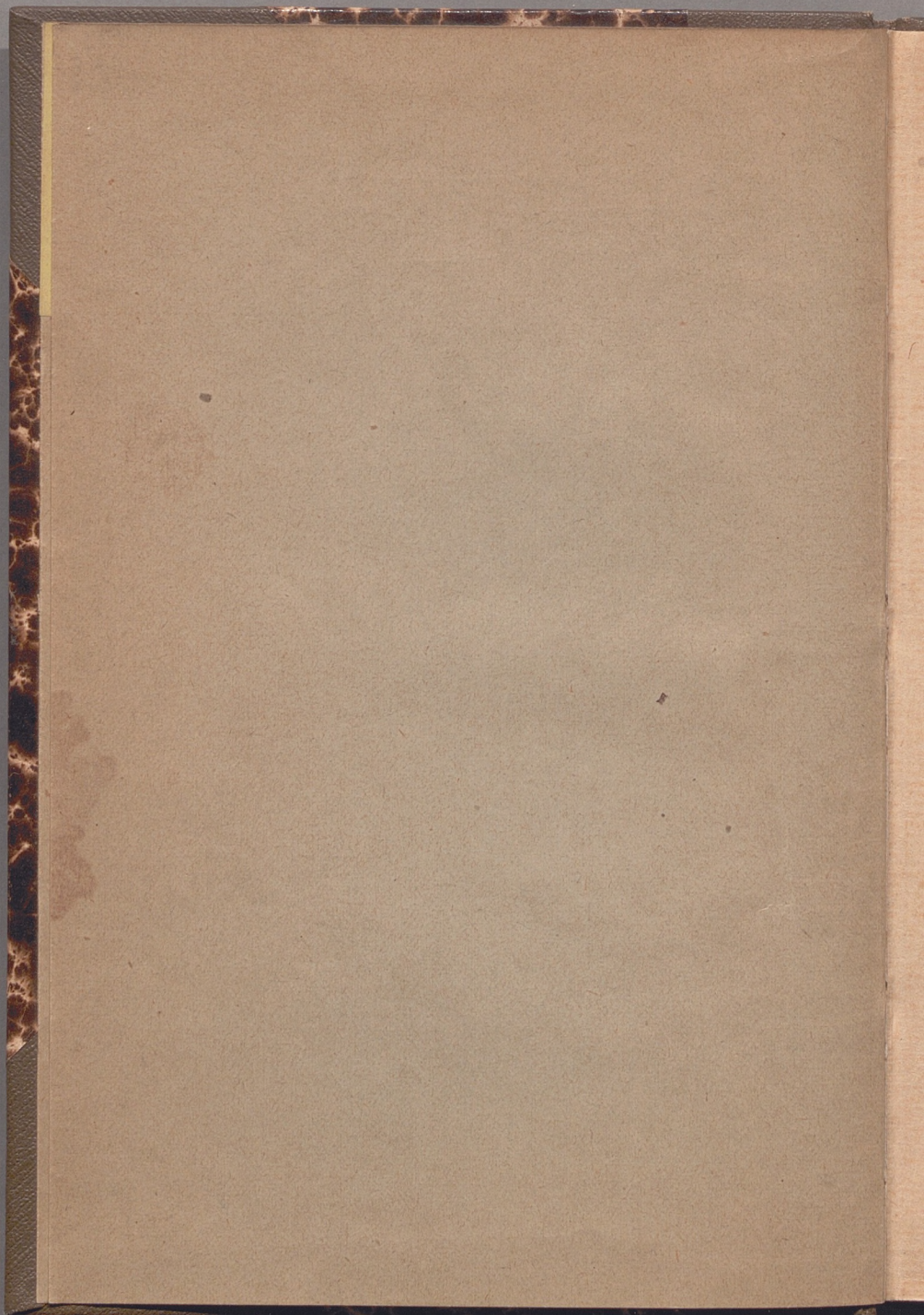
Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

Bengt
L.

WALLIN, KL.

. WALLIN, KLAS
—

Rea
No.
AND
0

Åter ett rop från samhällets undre värld

En förolyckads anteckningar

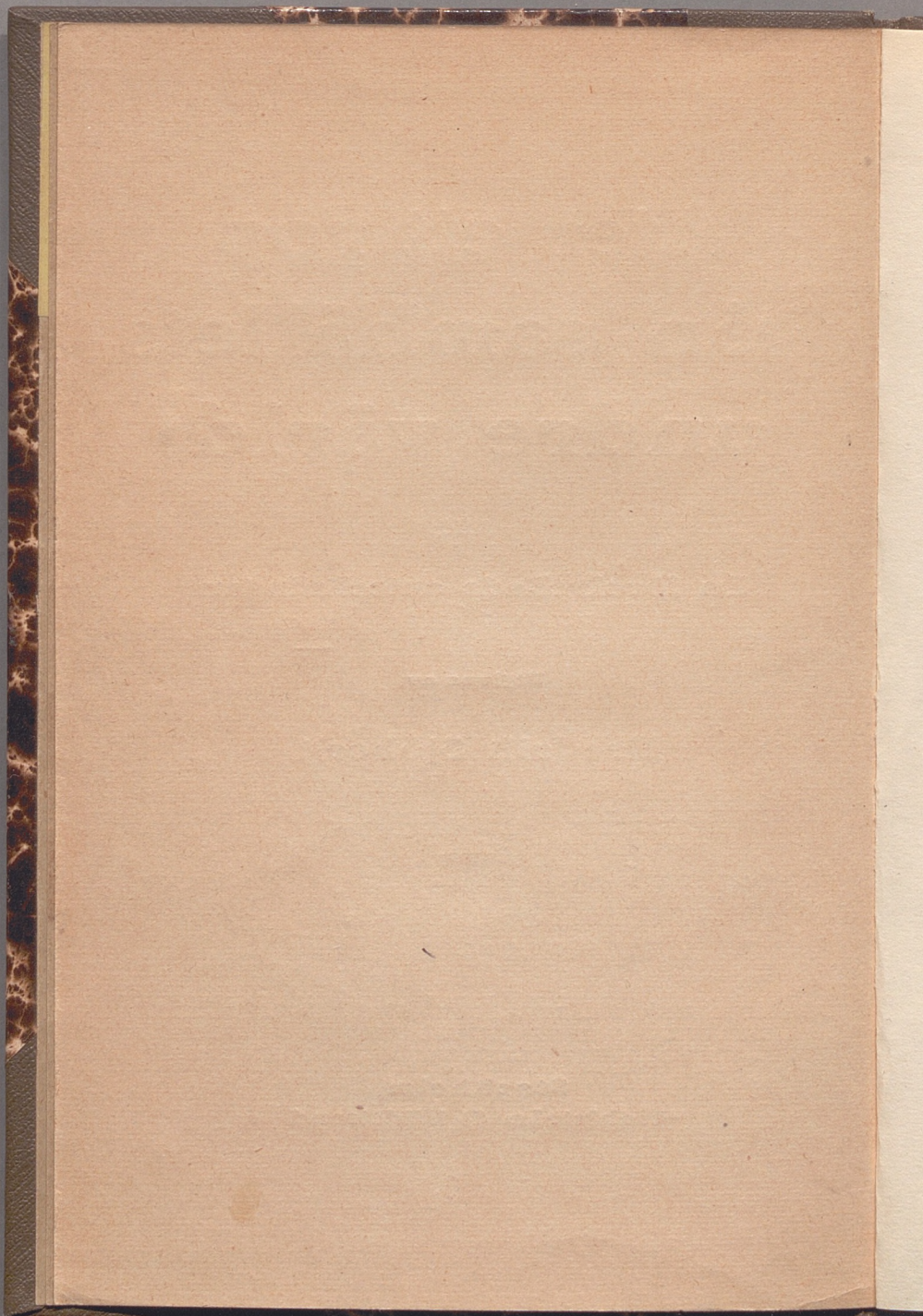
av Wallin, Klas

Utgivna av

Fredrik Sjöberg

Stockholm
Wahlström & Widstrand

ÅTER ETT ROP
FRÅN SAMHÄLLET
UNDRE VÄRLD

EN FÖROLYCKADS ANTECKNINGAR

[av K. Wallin]

UTGIVNA AV

FREDRIK SJÖBERG

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

ÅTER ETT ROP
FRÅN SAMHÄLLET
UNDRE VÄRLD

PAPPERSLEVERANTÖR: LESSEBO PAPPERSBRUK

TRYCKT HOS ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEB.

STOCKHOLM 1913

FRÉRE JÖRBERG

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEB.

INNEHÅLL.

	Sid
Förord	5
Min moders saga	9
Mitt första barndomshem.	17
Mitt andra barndomshem och mina första skolår . .	31
På Allmänna barnhuset och i mitt tredje barndomshem	38
Allmänna barnhuset blir mitt fjärde barndomshem . .	56
Mitt femte, sjätte och sjunde hem	60
Vid teatern.	65
Ett ljusst minne	69
Mitt första brott. — I fängelse	73
Däcksgäst	77
På vandring	79
Utföre	90
På sinnessjukhuset	104
På alkoholisthemmet	107
Slutord	111

INNEHALT

1	Einleitung
2	Die deutsche Sprache
3	Die deutsche Grammatik
4	Die deutsche Literatur
5	Die deutsche Geschichte
6	Die deutsche Kunst
7	Die deutsche Wissenschaft
8	Die deutsche Philosophie
9	Die deutsche Pädagogik
10	Die deutsche Medizin
11	Die deutsche Naturwissenschaft
12	Die deutsche Technik
13	Die deutsche Industrie
14	Die deutsche Landwirtschaft
15	Die deutsche Handelsgeschichte
16	Die deutsche Handelspolitik
17	Die deutsche Handelsrecht
18	Die deutsche Handelspraxis
19	Die deutsche Handelswissenschaft
20	Die deutsche Handelsliteratur

FÖRORD.

Den bok, som härmed framlägges inför den stora allmänheten i vårt land, är ingalunda av det alldagliga slaget. Den är ej skriven, bara för att något skulle bli skrivet, en bok bli gjord. Ifrån början till slut skälver den av liv, av lidande människoliv. Och den är skriven och utgiven, för att ett människoliv, till synes fullkomligt förspilt, onyttigt och meningslöst, dock till slut skulle bliva till något gagn.

»Det, som förmått mig att nedskrivna mitt livsöde, är förtvivlan, sorg över ett förfelat liv», skriver till mig den olycklige man, som här nedan lägger fram hela sitt liv. Och han fortsätter: »Det är mig, som om hjärtat vore dött i mitt bröst. Jag tycker mig vara en börda för samhället men en börda, som samhället till stor del själv är skulden till. Jag har icke något mer att leva för. Det enda, som återstår mig, är ett hopplöst liv och ett svagt, mycket svagt evighetshopp. — — —

»Meningen med dessa rader, skrivna av en okunnig man, är en vädjan till samhället, en sista appell. Jag förmår icke mer. Ack, om någon genom att läsa detta kunde bli varnad! Ack, om någon genom detta kunde bliva ryckt från branterna, räddad ur lidandets djup! Då skulle jag ännu kunna få erfara litet glädje i mitt

på verklig glädje så fattiga liv. Då skulle jag befrias från den gnagande tanken, att jag levat förgäves. — Jag skall i det, som följer, försöka skildra mitt liv. Någon glad historia blir det icke — men sann.»

Utgivaren av dessa märkliga dokument (vilka till de delar, som medtagits, endast mycket varsamt retoucherats) har så långt, det varit honom möjligt, anställt undersökningar för att få utrönt trovärdigheten, av vad som här meddelas. Han har inhämtat underrättelser från Allmänna barnhuset i Stockholm, från pastorsexpeditioner, från Stockholms poliskammare, från hospital och från enskilda personer, vilka i det följande omnämnas eller väl känt till, vad där skildras. Och i allt väsentligt har han funnit uppgifterna bestyrkta.

Sedan utgivaren sammanträffat med den man, som i det följande framlägger sitt sorgliga livsöde, och av honom fått hans anteckningar »för att göra all den nytta med dem, som möjligt vore», har såväl mannen själv (vilken, då detta skrives, är intagen på hospital) som hans anteckningar legat tungt på hans hjärta. Och han har icke lämnats i fred invärtes, förrän han bragt mannens öde till offentligheten och därmed gjort, vad på honom ankommit, för att detta underliga människoliv måtte fylla sin bestämmelse i världen.

Alltigenom har boken ett praktiskt intresse. Den vill varna, rädda och väcka till räddningsarbete. Och jag tror knappast, att någon skall kunna lägga den ifrån sig efter att ha läst den utan att känna något av detta: nu vore det nåd att få göra något för de hjälplösa unga, som hålla på att förgiftas, för de olyckliga äldre, som redan glidit utföre.

Sällan, om någonsin, har utgivaren känt sig så fullkomligt hjälplös inför någon förolyckad som inför den man, vilken i det efterföljande möter läsaren. Han har

insett omöjligheten av att omhänderhava honom på våra vanliga alkoholisthem. Han har sett honom gå ut till samhället igen, där spriten är för alla tillgänglig. Och han har fått bevittna, hur mannen formligen drunknat inför hans ögon, utan att han kunnat göra något för att rädda honom. När skola vi få rätt att hjälpa en alkoholiserad människa — även mot hennes vilja? Skall det bliva innevarande års riksdag förunnat att bringa vårt folk denna länge efterlängtade rätt, utan vilken vi i många fall stå fullständigt maktlösa? Visst är, att här föreligger ett skriande behov! Kunde efterföljande livsdokument bidra till att göra det djupa allvaret i detta behov behjärtat, så vore mycket vunnet.

Lyssna nu till ropet, som åter höjes från samhällets undre värld! Stå sedan upp att rädda!

Svenska Diakonanstalten, Stora Sköndal, Stockholm.
I januari 1913.

FREDRIK SJÖBERG,
Pastor.

MIN MODERS SAGA.

Jag är Stockholmsbarn. I Jakobs församlings kyrkobok finnes min födelse antecknad. Och under den anteckningen står med större stil: föräldrar okända.

Huru denna senare anteckning kunnat beskrivas, vet jag icke, ity att jag har kändedom om, vilka mina föräldrar voro. Men jag har aldrig, som jag kan minnas, skådat min moders ansikte. Jag vet, vilka lidanden min stackars älskade moder fick genomgå. Och jag känner hennes sorgliga saga: den gamla men tyvärr alltför ofta nya sagan om en ung, oerfaren kvinna, som lät sig lockas av en usel förförare. Hon gav sin unga, varma kärlek till pris åt honom. Min stackars arma moder! Av sorg och grämselse i förening med en bitter kamp för sin och sitt barns tillvaro dukade hon under ett år efter min födelse.

Jag fick nu en fostermoder samt blev inlöst på Allmänna barnhuset, där jag erhö

ett nummer. Jag låter nu denna min första fostermoder berätta om min moder och min första barndom. Jag säger min första fostermoder, därför att jag under mina barnår blivit fostrad i fem olika hem, barnhuset då undantaget.

Långt uppe på Ladugårdslandet, i en av de gamla småtrevliga gårdarna, hade jag mitt första barndomshem. Det var en av dessa gamla gårdar från en svunnen tid, som den frejdade August Blanche så livligt förmått skildra.

Min fostermor var änka efter en korpral vid livgardet till häst. Den gamla levde i stor fattigdom vid den tid, då jag föddes. Hon försörjde sig med att gå i hjälphus plus en liten obetydlig pension efter sin man.

Jag kan icke säga något ont om den gamla. Hon var god emot mig, fastän fattigdomen hindrade henne att inrätta sitt hem och sitt liv så, att hon var passande att vårda och fostra barn. Hon är nu sedan flera år död. Frid över hennes minne! Hon var likväl som en moder för mig.

Det käraste för mig har varit, då jag fick henne att berätta något om min älskade moder. Hon talade ibland om henne och det på ett sätt, som om hon, min mor, varit den gamlas egen dotter. Käre läsare! Jag sade: min

älskade moder, ja, jag håller av henne, fastän jag aldrig, som jag kan minnas, sett hennes väna ansikte. Ty vän var hon. Hon är död; men jag är förvissad om, att hon ändå lever och det i en högre, ljusare, friare tillvaro än den jordiska. Jag kan icke tänka mig min mor annat än såsom en *god* varelse. Jag föreställer mig henne såsom en god, befriad ande, som ofta tänker på mig, strävande uppåt mot Guds ljusa världar.

Jag hyser ett svagt, längtande hopp att en gång få vara i hennes närhet.

Den gamla berättar, att min mor var en vacker kvinna, därtill mycket hjärtegod och känslig. Hon hade mörka, strålände ögon. Rikt blåsvart hår omramade hennes fina huvud. Hon älskade sång och musik och kunde sjunga de vackraste sånger. Hon var alltså en rikt begåvad kvinna, min mor, värd människornas aktning och kärlek.

Men ack! Hennes öde blev att bliva bruten, förtrampad, vissna och dö vid så unga år. Hon var vid sin död endast tjugo år. Jag vågar säga, att hon blev mördad!

Min mor, som var uppasserska på en utgående ångbåt, bodde, då hon vistades i Stockholm, hos den gamla.

En gång, då min kära mor kom hem ifrån sjön, syntes hon så strålände glad. Hon be-

rättade med hänförelse, att hon helt nyligen gjort bekantskap med en ung, förnäm man av sydländsk börd. Och nu var hon så hjärtans glad och lycklig. Den förnämne ville gifta sig med henne inom kort. Ja, där kom också snart brev ifrån honom. Min mor reste med de ljusaste förhoppningar och framtidsdrömmar om lycka och kärlek i sitt ofördärvade hjärta.

Ack! Det oerfarna barnet anade icke någon fara. Men huru bittert skulle hon icke få erfara människors ondska och falskhet, och det av honom, som lovat henne sin tro.

Fram på senhösten kom hon tillbaka till den gamla. Men — o ve! — så förändrad! Var fanns nu den där strålände, glada blicken ur hennes mörka ögon? Endast sorg och grämelse stod där att läsa. Och hon grät, som om hennes sargade hjärta velat brista.

»Hur är det, min stackars flicka?» sporde den gamla. »Är du sjuk?» — »Ack», svarade min moder, »jag är så gränslöst olycklig. Jag är förrädd av honom, som jag givit allt — jag är övergiven av honom, som jag älskat över allt i världen. Jag vet icke, vart jag skall taga vägen. Jag vågar icke underrätta mina föräldrar om min belägenhet; min far skulle aldrig förlåta mig. O! Jag är så olycklig!»

Den gamla sökte nu att trösta henne. »Ack, se så, försök nu bara att vara lugn, min flicka. Här hos mig får du ju stanna, tills det svåra är över. Du är ju ännu så ung; allt kan åter bli bra.»

Men den stackars övergivna unga kvinnan kunde icke taga någon tröst. Hon var kränkt, vanärad. Det enda, som stod henne åter, var förtvivlan, ett krossat hjärta. Hon sörjde och grät bittra tårar, ej blott över det tillstånd, hon befann sig uti, utan även emedan hon ännu älskade den trolöse.

Min fostermoders hem var ännu en lugn boning, så att min moder där kunde hava en fristad under sin svåra tid. En lycka i olyckan var ju, att hon hade några hundra kronor i besparingar.

Tiden gick, och det blev vår. I mars lades min moder ned på smärtornas läger, och jag såg dagens ljus. Min mor svävade länge mellan liv och död. Men ungdomen segrade. I maj kunde hon gå ut i solljuset. Hon började åter hoppas. Hon hade ju ändå sitt lilla barn. Hon byggde ljusa luftslott åt sin lille Bruno. Hon skulle kläda honom i fina sammetskläder och — — — — —

Ack, du kära älskade mor! Du anade icke du, vilken föraktad uniform din gosse en gång skulle få bära, vilket öde, som skulle

bli hans. Men ett vet jag, att hade hon fått leva, då hade jag *kunnat* bli en lycklig människa.

Min moders små besparingar togo snart slut. Vad skulle hon taga sig till? I sin nöd beslöt hon att underrätta sina föräldrar. Där kom också svar, men ett hårt svar.

Detta var för mycket för min moders känsliga själ. Hon blev dyster och svårmodig och lades ned på sjukbädden för att aldrig mera resa sig därifrån i detta jordeliv.

Min fader måtte ha varit en skurk, som kunde ha hjärta till att förstöra och helt ödelägga min mors unga liv. Jag för min del vore frestad att förbanna honom. Men jag kan icke hata. Jag hoppas själv en gång få barmhärtighet av Honom, Gud, som sig förbarmar. Jag är viss om, att Han förbarmat sig över min moder, och att hon nu har det gott.

Men till min hjärtlöse fars gelikar skulle jag gärna vilja rikta följande ord:

»Du fine, rike man, du, som lever i makt och ära, som åtnjuter dina medmänniskors aktning, som vid fester håller vackra tal och utbringar skålar för din konung och ditt land, slår icke samvetets röst dig någon gång, över att du en gång beredde sorg och kval över en människosjäl? Tänker du någon gång på

det brott, du begick i din ungdom? Ty det är ett brott att fördärva en själ.

Om du nu lyssnar till samvetets röst, då skall du få höra något:

Om du önskar frid, gå då att söka ditt barn, måhända har det ännu icke helt och hållet blivit fördärvat. Alltid finnes något gott kvar, som kanske påminner om dig själv och den, du bringade olycka över i din ungdom.

Men du får icke vara så rädd om ditt fina skinn. Ty du bör veta, att du måste söka ditt barn på platser, vilka troligen komma att störa ditt skönhetssinne.

Gå, säger jag, och sök ditt barn i fångelser, sjukhus eller dårhus. Där skall du finna den, du söker. Bättre dock, att du sent än aldrig handlar som en far.»

Min moder dog på Serafimern. En läkare där, som intresserade sig mycket för henne, gjorde allt för att rädda henne till livet, men förgäves. Då hon var död, sade han åt min fostermoder, att det var synd att lägga en så ung, vacker kvinna i graven. — Av intresse bekostade den unge läkaren henne en hygglig begravning.

Min mors förfäder voro valloner, vilka för längesedan kommo hit till Sverige. De voro välbärgade och boende å egen grund i Roslagen.

De voro högresta, kraftiga människor och hade alltid fört ett ordentligt liv. Jag vet säkert detta. Jag vet även, att deras dotter var en frisk, levnadsglad kvinna. Men ändå är jag stämplad som degenererad.

Min fader var sydländing och sjökapten eller skeppsklarerare. Så stor kännedom om hans person har jag icke. Men jag vet, att han var en stark, frisk man och icke drinkare. Ännu levande personer kunna intyga detta. Jag bestrider alltså, att jag är degenererad och det intill mitt sista andedrag. Skulle jag, sonen av en sådan moder, vara degenererad, undermålig? Nej, och tusen gånger nej!

MITT FÖRSTA BARNDOMSHEM.

Efter min moders död blev jag barnhusbarn. Min mors sista ord voro: »Var alltid snäll emot mitt barn.» Dessa sista ord voro riktade till min fostermoder. Hon löste därför ut mig från barnhuset emot barnhushjälpen.

Den gamla var, som ovan nämnts, mycket fattig. Hon hade utom mig även tvenne andra föräldralösa gossar. Ja, man kan ju säga föräldralösa, i det att deras far var en oförfärdig drinkare och deras mor tillhörde denna beklagansvärda klass av kvinnor, som räknas till prostitutionen.

Jag minnes henne så väl. Hon tillbringade sin mesta tid i fängelset. Men de tider, då hon var fri, uppehöll hon sig hos min fostermoder. Hon var alltid vänlig och frikostig mot oss pojkar. Men så råkade hon till sist fast för polisen igen. Vi fingo aldrig mera se henne. Hon blev dömd efter gamla lagen

till fyra år för stöld. Och så slutade hon sitt mörka liv på kvinnofängelset å Norrmalm.

Hennes pojkar, Hjalle och Kalle, voro flera år äldre än jag. Det fanns rätt gott gry i dem. Den yngre, Hjalle, gick vid 17 års ålder in vid flottan. Efter uttjänt tid där blev han plåtslagare, började vid denna tid supa vårdslöst, föll en dag ned från ett tak och slog ihjäl sig.

Den äldre, Kalle, reste vid unga år till Amerika, där han senare deltog i spansk-amerikanska kriget, och där han ock stupade.

Min fostermoder berättar, att jag var ett känsligt barn, men tyst och tålig. Själv har jag så tydliga minnen från barndomstiden. Om detta är en följd av, att jag alltid haft för vana att tänka på det förflutna, vet jag icke. Men alltnog, så minnes jag, då jag var tre år.

Vid denna tid fördes ett vilt liv i min fostermors hem. Där söps och slogs och spelades kort, ibland till långt in på nätterna. Min fostermors hem befolkades av unga kvinnor och militärer. Vad slags människor dessa voro, kunde jag naturligtvis icke förstå då. Men nu förstår jag det. Inser också, vilken draksådd som såddes i barnasjelen vid denna tid. Men jag behandlades av de flesta rätt väl. Jag menar, att de gjorde mig ej direkt

något ont, utom en. Det var en hästgardist. Jag begriper icke, vad jag hade gjort den mannen för ont, eftersom han alltid ville plåga mig.

Jag kunde väl vara vid pass fem år. Jag hade svart, lockigt hår, som föll ned på skuldrorna. Det tyckte visst inte gardisten om. Han tog och klippte av de vackra lockarna.

En dag drog han mig med sig till en i närheten befintlig krog. Sedan han supit samt även givit mig — en liten knatte på fem år — brännvin, började han en slags förevisning på min bekostnad.

Han tog och ställde upp mig på ett bord. »Här förevisas», sa' han, »en liten italiensk apa. Han är ganska tam och kan dansa, om man slår takten omkring benen på honom.»

Han tog nu av sig sin svångrem och slog mig med, på detta sätt tvingande mig att hoppa på bordet. Jag började högljutt gråta och föll slutligen ned ifrån bordet. Men då min plågoande för andra gången ville ha mig upp på bordet igen, spjärnade jag emot så mycket, mina små krafter tilläto, med påföljd att gardisten gav mig en spark, åtföljd av smeknamnet, svarta h—s unge.

Men nu blev det gardistens tur att få stryk. Han blev utkastad och grundligt

genompryglad av de andra gästerna. En serveringsflicka bar mig sedan hem.

I detta hem tillbringade jag mina första sju levnadsår. Rätt ofta gävo de mig brännvin och öl. De roade sig med att se mig full.

En jul minnes jag särskilt. Det var på jultorgonen. Jag fick först glöggkryddor, sedan det ena glaset glögg efter det andra, tills allt snurrade runt för ögonen. Då jag skulle stiga upp ur sängen, föll jag huvudstupa i golvet och slog huvudet hårt. Allesammans skrattade åt mig, där jag låg berusad och sönderslagen den tidiga jultorgonen — vid sju års ålder.

Jag frågar: behöver ett barn vara degenererat för att taga taga skada för hela livet av detta?

Minnena och intrycken från denna period av mitt liv stå likt eldskrift inpräntade i min själ; jag glömmet dem aldrig.

Då jag var fyra år, kom ett brev till min fostermoder ifrån min moders föräldrar. De ville se mig och bådte för den skull, att min fostermor skulle resa till dem samt taga mig med sig. Hur väl jag minnes den resan. Ombord på ångbåten kallade jag alla för du.

Min moder hade varit sina föräldrars älskingsbarn. De ångrade nu sin hårdhet emot henne, och jag blev i stället omhuldad av

dem. »Gossen är så lik min stackars dotter», sade min mormor. »Jag önskar att få behålla honom.» Men min fostermor ville på inga villkor släppa mig. Det blev emellertid bestämt, att jag skulle få min moders arvedel en gång.

Nu vid mogna år inser jag, vilken oerhörd förlust jag gjorde, då den gamla icke lämnade mig i min mormoders vård. Men ödet hade väl annat bestämt. Jag var väl född till olycka.

I den gamla träkåken, där jag hade mitt första hem, bodde förutom min fostermor även en murare med hustru och många barn. Muraren söp förfärligt, så att det ofta var ett förskräckligt liv där nere hos dem. Ibland kastade han ut hela familjen mitt i natten. Det gick därhän till slut, att muraren hängde sig under en stegeliknande trappa, som ledde upp till vår lilla lägenhet. De flesta i gården voro vidskepliga, d. v. s. trodde, att spöken eller andar grasserade där om nätterna. Det berättades också många historier om skepnader, som visat sig, om dödnyp o. s. v.

Jag för min del var rädd, och förr hade de fått slå sönder mig, än jag vågat gå utom dörren ensam efter mörkrets inbrott.

En kväll söps mera än vanligt hos oss, och de blevo utan öl. En av de unga männen

gick efter öl. Han dröjde rätt länge borta, så att de andra blevo otåliga. Någon av dem gick därför ut för att söka honom. Han kom dock snart åter och förklarade, att Fritiof — så hette den unge mannen — låg nedanför trappan till utseendet livlös.

Man gick nu ned med ljus. Och där låg han med stirrande, stel blick och kritvit i synen. Man bar upp honom samt hällde i honom brännvin.

Då han återkommit till medvetande, berättade han något, som hade den verkan, att de flesta nyktrade till betydligt. »Då jag hunnit över gården här nere», sa' han, »och skulle stiga uppför trappstegen, fick jag se något under stegen, som kom blodet att stelna i mina ådror. Mitt framför mig såg jag murarens vålnad. Han såg så hemsk ut med blåa, förvridna anletsdrag och ögon, som höllo på att sprängas ut ur sina hålor, och han stirrade på mig, som om han velat sluka mig. Se'n vet jag ingenting mer.»

Svårt är att yttra sig om denna händelse. Faktum är emellertid, att Fritiof var en ovanligt stark man, därtill munter och gladlynt och ingalunda anlagd för övertro.

Måne det var murarens olyckliga ande, han såg? Ty gives det en evighet, och vi människor äro evighetsvarelser, så är det ju

tänkbart, att den människa, som tager sitt eget liv, efter döden råkar i ett hemskt, olyckligt tillstånd.

Min tro är emellertid, att allas vår Fader, Han, som vi tänka oss såsom Gud, förbarmar sig över alla olyckliga och för dem över de mörka djupen så att säga. Med sin eviga kärlek skall Han en gång draga alla själar mot ljusa världar till sig, fastän vandringen är lång.

Jag har under hela mitt liv älskat att höra musik. Jag hade som barn så lätt för att återgiva en melodi, om jag blott hört den en eller ett par gånger. Min fostermor tog mig ofta ner i en park för att lyssna till gratismusiken.

En kväll stannade en fint klädd herre framför oss och tilltalade den gamla så: »Är denne gosse Edert barn?» — »Ja», svarade den gamla, »min är han; men jag är icke mor till honom, han är föräldralös.» — »Jag intresserar mig mycket för gossen», sade den fine herrn och lämnade min fostermor en sedel jämte sitt kort. Han frågade, om min fostermor ville göra ett besök i hans och hans hustrus hem. Detta lovade hon.

Dagen därpå infriade hon också sitt löfte. Hon tog mig med sig till Sturegatan och gick upp i ett fint hus. Hon ringde på

klockan till en av våningarna. Och vi blevo insläppta i ett stort, ljusst rum, luxuöst inrett med dyrbara möbler. Ett draperi dolde ingången till ett annat rum. Här var något att se för en fattig pojke.

Med ens skildes draperiet, och en ung, ståtlig kvinna med mörkt hår och mörka ögon trädde oss till mötes. »Jaså, det är Er, som min man träffat», sade hon. »Välkommen! Och det är den lille gossen, för vilken min man intresserar sig så mycket. Ja, det gör verkligen jag också, nu då jag ser honom. Ser ni, madam, min man och jag äro så förtjusta i barn men äro själva barnlösa.»

Den unga, vackra frun frågade mig nu, vad jag hette. »Jag heter Bruno», svarade jag. »Hur gammal är du?» — »Sex år.» — »Har du ingen moder?» — »Nej.» — »Skulle du icke vilja ha en då?» — »Jo, jag ville ha en, som är lika fin och vacker som tant, och som bor i ett sådant här fint rum.» — »Du är ju en riktigt pigg liten gosse. Hör på. Vill Ni avstå gossen åt oss?» frågade den vänliga frun min fostermor. »Ack, svarade hon, »det är mig så svårt. Jag har så mycket fäst mig vid honom. Jag är ju även bunden av löftet till gossens mor på hennes dödsbädd att alltid skydda honom.» — »Men gossen kunde ju nu komma i lyckliga omständigheter»,

återtog den unga frun. »Jag och min man tycka ju om honom, och vi vilja taga honom som vårt eget barn.»

Den gamla lät sig nu övertalas så till vida, att hon bad att få betänketid. Det fick hon i sällskap med en större sedel, för att hon skulle kunna vårda mig väl under betänketiden.

Men den gamla ämnade icke alls släppa mig. Hon ämnade i stället slå mynt av mig, och det gjorde hon också flera gånger, tills de goda människorna tröttnade på henne. — Här var åter ett dyrbart tillfälle, som gick mig förbi genom den gamlas oförstånd.

En av de mörkaste tavlorna från min barndom är, att den gamla tog mig med sig upp i fina hus, vädjande till människors barmhärtighet med mig, den lille fader- och moderlöse, som skylt. Hon förstod icke, den gamla, att de frön, som såddes i barnsjälen, en gång skulle bära frukt. Frukten kallas av auktoriteter för — degeneration!

Jag vill ej trötta läsaren med att nedskriva blott de mörka barndomsminnena. Barndomen tar ut sin rätt. Jag var ju tyst av mig som barn men kunde ock leka av hjärtans lust.

I närheten av de nya gardeskasernerna, där nu ståtliga, palatsliknande byggnader resa sig mot höjden, fanns förr, vid tiden för min

berättelse, endast bergsknallar, en del ganska brant sluttande.

I synnerhet en av dessa bergsknallar var alla ladugårdslandsgrabbars fröjd och stolthet, ty ifrån den kullen kunde man gladeligen åka »rahall» med en hastighet, som åstadkom en sådan friktion på »hasselbackens» omhölje, att vi grabbar vanligen hemkommo till våra »morsor» med mer eller mindre bar »mässing». De flesta av oss erhöilo bra »me-dalj» för åkningen.

Hjalle, den yngre av mina fosterbröder, var en stark, livlig pojke, därtill hjärtegod, delande med sig åt sin bror och åt mig, av vad han hade.

Vid tiden för min berättelse lågo pojkarna från olika skolor i ständig fejd med varandra. I synnerhet voro elementarskolan och folkskolan de hätskaste fiender. Elementarskolans elever kallades av folkskolans för likrättor, och Gud nåde den likrätta, som var oförvägen nog att ensam bege sig ut någon kväll. Han fick vårdslöst med s. k. spö eller drag.

Men ibland levererades formliga små krig emellan de olika partierna, vanligen ute på gårdet, där man förut stämt möte. Som vapen användes blydaggar, stenar, inknutna i näsdukar, blykulor m. m. Där gick rätt hett till, så jag är övertygad om, att mången

pojke där fick sig en minnesbeta för hela livet. Emellertid segrade vanligen folkskolepojarna, medtagande skolböcker, mössor, daggar och även penningar som krigsbyte.

Vid en av dessa bataljer, där Hjalle var med, gick han för hårt åt en likråtta, vilket hade till följd, att han blev anmäld för magistrern. En skolvaktmästare kom och hämtade honom till skolan på morgonen.

Där kom han i förhör för överläraren, vilket slutade med, att Hjalle skulle få stut. Det var visserligen icke första gången, han fick det, men han hade alltför obehagliga hågkomster av det från föregående stukningar för att godvilligt vara med på den svängen.

Han blev emellertid inlåst i skolsalen en stund för att avvakta rottingens ljuva fläkt på den del, vilken ovannämnda, älskeliga verktyg har en viss dragning till, då pojkar ha gjort rackaretyg. Han tog sig en funderare. Han skulle nu få stryk, förmodligen mera än han var van vid. Om han skulle ta vattenkaraffin och slå dom i skallen med, då dom kom! Nej, då fick han ännu mera spö.

Plötsligt fick han en idé. Han visste, att stupröret var beläget i närheten av ett av fönstren. I hast öppnade han fönstret, och den som icke var sen att klättra ned till marken, det var Hjalle det.

Vår fostermor var borta den dagen. Hjalle kom hemspringande, fick fatt i mig, där jag lekande uppehöll mig på gården. »Kom med mig upp, Bruno, så skall du få något», sa' han. Jag gick med honom upp, och han gav mig ett äpple, som han köpt under vägen. Sedan tog Hjalle mig med sig ut i staden, långt bort till en annan stadsdel.

Vi blevo borta i flera dagar. Hur länge minnes jag icke. Men jag minns, att polisen tog oss. Vi voro då sjuka båda två, så att då polisen kom hem till den gamla med oss, måste hon bädda ned oss. Hjalle slapp stryk!

I detta hem och bland dessa människor, vilka min fostermor omgav sig med, tillbringade jag min första barndom. Jag har omtalat, att egentligen elak var ingen emot mig. Men så röntede jag ej heller någon kärlek. Barnet lärde sig helt naturligt mycket ont ibland dessa människor, där jag ständigt fick höra råa, simpla uttryck och de gräsligaste eder och förbannelser. Fylla, kortspel med ty åtföljande bataljer hörde till ordningen för — natten för att icke nämna om det liv, de orgier, de unga kvinnorna förde där. Det kan icke här återges, men läsaren kan ana det. Jag var sju år! Visste ej av något annat än detta liv!

Jag skulle emellertid skiljas från min första

fostermoder; ej så, att den gamla ville lämna mig, nej, hon höll verkligen av mig. Men en annan omständighet trädde emellan. Det fanns ju även på den tiden de, som inspekterade de utackorderade barnhusbarnen. Det kom också en dag en barnhusherre hem till oss. Han behövde ju icke vara så särdeles skarpsynt för att se, hur jag hade det. Han sade också rätt strängt till den gamla, att hon genast måste lämna in mig till barnhuset.

Jag höll mycket av min gamla fostermor. Jag visste ju icke av någon annan mor än henne. Hon hade ju vårdat mig, alltsedan min arma mor dog. Och hon hade nog i sin okunnighet egentligen menat mig väl. Men trots detta måste jag säga: det var en olycka, att jag fick tillbringa mina första levnadsår i detta näste.

Det är ju självklart, att den vårdslösa uppfostran, jag fick under denna tidiga period av mitt liv, icke danade mig till någon god människa.

Lagen, samhället fordrar emellertid av mig, att jag skall vara en god, nyttig samhällsmedlem. De, som makten hava, vilja skörda vete, där ogräs blivit sått. De ha givit intet. Vilja ha allt. Nu, då det bästa, det goda är förtrampat hos oss, sparkar sam-

hället ut oss. Intet är sannare, än att världen styres av dårar!

Läsaren bedes ursäkta denna min avvikelse ifrån berättelsen. Men jag måste giva uttryck åt den bitterhet, jag känner vid hågkomsten av de lidanden, jag fått genomgå, vilka en tid gränsade till det otroliga. Och det mitt uppe i civilisationens — i humanitetens tidevarv.

Jag återgår till min skildring. Jag måste nu lämna den gamla. Jag minnes så väl hennes sorg, då hon nödgades »lämna in» mig. En sköterska kom emot oss och tog hand om mig. Den gamla måste gå. Då hon kysste mig till avsked, sade hon med tårar: »Farväl med dig, min lille Bruno. Glöm ej din gamla fostermor.»

MITT ANDRA BARNDOMSHEM OCH MINA FÖRSTA SKOLÅR.

Min vistelse blev icke långvarig i mitt nya hem. Några dagar efter ditkomsten kom där en äldre fru in på gossavdelningen och sökte efter en gosse, som hon ville ha. Hennes val föll på en liten mörklagd kvanting, som satt för sig själv och lekte. Hon frågade mig, hur gammal jag var, samt vad jag hette. »Sju år! — Bruno», svarade jag.

»Vill du bli en liten skräddare», frågade hon. »Nej» — det ville jag rakt inte. »Men nog vill du väl följa med mig, så skall du få åka i spårvagnen.» Jaha, så det var jag med på.

Det dröjde ej heller så länge, innan jag satt i en spårvagn för första gången i mitt liv. Då vagnen satte sig i rörelse, tyckte jag i min barnsliga iakttagelse, att människorna gingo bakåt i stället för framåt. Det var så lustigt.

Vi stego av vid Stora Nygatan, och sedan bar det av upp igenom gränderna till Stortorget. Där vek min nya fostermor av till Skomakaregatan och stannade utanför ett hus. Hon tog mig vid handen och förde mig genom en lång, mörk portgång och sedermera uppför ett par ännu mörkare trappor. Hon öppnade en dörr, och ledande mig vid handen gick hon in i ett stort rum, svagt upplyst av tvenne fönster, vilka vette åt en gränd.

Jag blev förd fram till fönstret, där ett stort bord stod. Och på bordet satt en gammal gråhårig man med korslagda ben och sydde på en uniformsrock. »Här är nu gossen. Vad säger du om den?» frågade min nya fostermor.

»Du var mig en liten krallepigg att vara blek men tillika så svart som en sotare», sade mannen. »Jaså, du heter Bruno! Ja, om du nu är en snäll gosse, så skall du få bli skräddare.»

Jag stod där med gråten i halsen och sväljde. »Jag vill inte», sa' jag. »Jag vill komma till min gamla fostermor i stället.» »Nu är du ju här hos oss. Var nu snäll och tyst, så skall du få följa med oss på lustresa om söndag. Och det är bäst, att du glömmer din gamla fostermor. Hon lär ju ha

givit dig brännvin, fastän du är så liten, och inte vill väl en liten snäll gosse ha brännvin, som smakar så illa», sade min nya fostermor.

De människor, jag nu kom till, voro ett par rättskaffens, gammaldags, hederliga personer. De voro även godtemplare, och att de menade väl med den föräldralöse är säkert. Men de förstodo mig icke. Jag var nämligen litet försagd. Detta upptogo de gamla såsom slöhet. De menade, att jag blivit helt fördärvad i mitt första hem. Jag fick så ofta höra, hur enfaldig och tafatt jag var och det i flere personers närvaro.

De anade icke, de gamla, i sitt nit att förbättra mig, huru de sårade det känsliga barnahjärtat. De förstodo icke, att ett tyst barn även kan vara förståndigt. Men är det ett lyte att vara tystlåten, då är jag stolt ändå över det — emedan det är ett arv efter min stackars mor.

* * *

Jag skulle nu börja gå i skolan och blev därför inskriven i Nikolai folkskola. Hur väl jag minnes lärarinnan! Vilket intryck hon gjorde på den föräldralöse! Aldrig hade någon förut visat mig en sådan vänlighet. Jag lärde

mig snart att läsa och hade lätt för att fatta det, vår lärarinna hade att lära oss. Aldrig glömmer jag den goda lärarinnan. Hon kvarstår ännu i min själ som ett ljust barndomsminne.

Då jag efter två års skolgång måste skiljas från henne, var det, som om jag skilts från en mor. Hon tog mig i sin famn, sägande: »Var alltid ärlig! Följ den goda vägen, min stackars gosse! Du är fader- och moderlös. Men du har en Fader där uppe i ljuset, som skyddar dig. Glöm aldrig, att jag sagt dig det!»

Jag har aldrig sedan återsett henne. Men komma dessa rader inför hennes ögon, så ser hon, att jag bevarat henne i tacksamt minne.

En dag, då jag och några andra barn lekte vid »Tandpetaren», obeliskan framför Storkyrkan, kom en kulla och släpade på en tung kärra, belastad med buteljer. Hon frågade oss, om vi ville hjälpa henne att skjuta på. Jag och en till voro villiga därtill. Vid denna tid fanns ett porternederlag i Kåkbrinken, och där stannade kullan. Vi fingo nu hjälpa henne in med buteljerna. Och hon gav oss porter. Jag drack tre glas och blev berusad. Hemkommen fick jag smörj. Efter detta snedspång blev jag inskriven som barntemplare.

En av min fosterfars arbetare hade ett handklaver. Jag skulle icke få röra det, men

hur jag tiggde och lovade att icke förstöra det, fick jag till slut löfte att få låna det. Jag lärde mig snart att spela ett par stycken. En söndag var det mycket främmande hos mina fosterföräldrar, och nu ville de höra nio-åringen spela. Men si, det ville han icke, han var blyg, den lille, för det myckna främmandet. De gävo mig spelet i händerna och ställde sig i ring omkring mig, uppmanande mig att spela. Men värre vart det, jag brast i gråt.

Nu började skraddaren hålla föredrag om mig, sägande, att jag var blott trilsk och dum samt omtalade för de församlade, att jag allaredan var förstörd utav sprit! — Så snart jag fick tillfälle, smög jag mig ut och ned på gatan. Jag ville bort ifrån de främmande människorna.

Hur jag larvade omkring, kom jag uppåt ladugårdslandet. Och jag kom att tänka på min första fostermor. Till henne gick jag nu. Hon blev glad, då hon fick se mig men rädd tillika, då hon fick veta, att jag rymt. »I morgon går jag med dig till barnhuset», sade hon, »så skall jag försöka att få dig åter.» Men hon fick mig icke utan fick i stället en sträng tillsägelse att aldrig vidare befatta sig med mig. På eftermiddagen kom skraddaren och hämtade mig.

På hemvägen blev jag lovad stryk. Men

som stryk nu en gång är något, som pojkar vanligen söka att slingra sig ifrån, så gick jag blott och funderade över, hur jag skulle kunna klara mig. Men skraddaren måste ha läst mina tankar, ty han tog ett stadigt grepp i min rockärm och ledde mig på så sätt hem till Skomakaregatan.

Uppkommen i farstun blev emellertid frihetsbegäret mig för starkt. Jag gjorde därför en slingerbukt med skraddaren och kom lös. Men nedför trappan kunde jag icke retirera, ty där stod skraddaren. Jag kilade därför upp på vinden med ovannämnde yrkesman hack i häl efter mig.

Däruppe funnos flera vindskontor. Ett av dem stod alltid öppet och begagnades som lekstuga av husets barn. Vindsluggen bildade ett slags vindskupa, belägen, icke som fallet är i nyare hus uppe i taket, utan nere i närheten av golvet. Som mina yngre fötter förmådde kila fortare än den sextio-årige skraddarens, så hann jag klara mig ut genom kupan. Där stod jag nu utanför på det branta taket och hörde skraddarens röst, vilken nu i vänlig ton bad mig krypa tillbaka igen, så skulle jag slippa stryk. Men plötsligt förlorade jag fotfästet och åkte ned för taket och blev nästan hängande ut över takkanten, där jag klamrade mig fast vid den söndriga takrännan.

Huru länge jag förblev i denna belägenhet, vet jag ej, men jag hörde en röst, som i uppmuntrande ton ropade: »Håll dig bra fast, gosse!» Och instinktivt sög jag mig krampaktigt fast i rännan, så att mina händer blödde. Men det kände jag icke.

Skräddaren hade gjort alarm och påkallat hjälp. Jag såg en man komma hasande ned för taket, förande med sig en lina. »Släpp inte taget, pojk», sa han, »jag kommer för att hjälpa dig.» Då han nu kommit mig så nära, att han kunde nå mig, kastade han linan omkring mig och surrade fast mig. Sedan blevo vi halade upp till kupan bägge två.

Några dagar efter denna händelse befann jag mig åter på barnhuset.

PÅ ALLMÄNNA BARNHUSET OCH
I MITT TREDJE BARNDOMSHEM.

Jag hade varit hos skräddarefolket i två år. Nu blev jag placerad på Allmänna barnhusets gossavdelning.

Sköterskan där var en förträfflig kvinna, som förstod sitt kall. Vi pojkar fingo fritt leka inom området: en bakgård, gränsande intill det gamla kvinnofängelset, avskilt därifrån med ett högt, rödmålat plank. Det är kanske cyniskt tänkt: men måhända var modern på den ena sidan — barnet på den andra.

Så långt jag kan minnas tillbaka, har jag hatat förtryck. Det fanns vid denna tid på barnhuset en pojke, fruktad av oss andra för sin råhet och elakhet. I synnerhet mot värlösa djur var han svår. Han kunde sitta och fånga flugor och sedan träda nål och tråd igenom dem, den ena efter den andra, tills han fick en lång rad. Då släppte han hela svängen

och såg sedan med vild förtjusning på, hur »den levande tråden», som han kallade eländet, svävade omkring.

Som han var några år äldre än jag, vågade jag ej klå honom. Men då han en gång hade grävt små jordhålor, över vilka han lagt glasbitar och i varje litet fångelse inspärtrat fjärilar, gick jag fram och gav varenda fjäril friheten. »Hör på elaka grabb», sa' jag, »skall du plåga de små, vackra fjärilarna? Vad har de gjort dig för ont? Skulle du vilja bli instängd så där?» — Nu slog han mig. Förtretad tog jag upp en sten och slog honom i flinten med. Jag var då nio år.

Vi hade skola och en gammal hederlig skolfru, som kunde säga pojkar det, som var dem nyttigt, på ett rättframt, naturligt sätt. Men hon var gammaldags strängt religiös. Och det fingo vi grabbar och jäntorna med förresten känning av — men mest i knäna. Vid morgonbönen, som i regel varade en halvtimme, fingo vi ligga på knä i skolbänken, tills en och annan började jämra sig. Naturligtvis voro de ömma, verkande knäna mera föremål för ens tankar än bönen.

Emellertid, efter ovannämnda skildring av min batalj med djurplågaren, fingo jag och min antagonist var sin bastonad av den hederliga skolfrun. Till mig sade hon sedan: »Det

var bra gjort av dig, Bruno, att du tog fjärlarna i försvar, men kom ihåg, vad Jesus sagt: Om någon slår dig på ena kinden, så vänd honom ock den andra till. Fortsätt att försvara det svaga, men du måste lära dig att göra detta med lugn.»

Ack, att jag aldrig glömt dessa vishetsord! Jag skulle en gång få erfara sanningen av ordspråket, att gossen är mannens fader.

* * *

En dag, då jag satt i skolbänken, klev en medelålders man, tydligen från landet att döma av hans klädedräkt, in i skolan.

Efter att ha hälsat gick han omkring och betraktade barnen. Då han kommit till min plats, rekommenderade skolfrun mig såsom en »bra gosse». »Ja, då tar jag honom då», sade lantmannen. Jag visste, att det icke lönade sig att protestera. Barnhusbarnen hade då ingen vilja i detta avseende. En godkänd person ägde rättighet att blott välja i högen, vilken han önskade.

Jag kan icke förklara varför, men jag kände genast från första stund motvilja för mannen. Han såg ej snäll ut, tyckte jag. Men här hjälpte icke min bön att slippa komma med honom. Med gråten i halsen måste jag genast följa honom.

Det bar nu i väg genom gatorna upp till Söder, till ett bondkvarter. De enda ord, han sade åt mig under vägen, voro dessa: »Du skall till S--a och bli vallpojke.» Inkomna i bondkvarteret tillsade han mig strängt, att jag icke fick lämna rummet, förrän han hunnit tillbaka från sina uträttningar i stan. Sedan han tagit fram ett stort, grant målat matskrin, varur han tog upp ost och bröd sågande: »Här har du mat», gick han och stängde dörren.

Men jag hade allt andra tankar än på ost och bröd. Jag gick sakta till dörren. Den var olåst. Om jag skulle springa min väg? Jag öppnade sakta dörren och smög mig ut. Ingen lade särskilt märke till mig på gården, fastän där var tjockt med bönder. Jag kom obehindrat ut på gatan, och jag sprang för brinnande livet, hela Götgatan till Slussen. Jag började nu ångra mig, ty vart skulle jag taga vägen. Och finge bonden tag i mig, så gäve han mig nog stryk.

Tanken på den senare eventualiteten bestämde mig för att åtminstone icke vända åter till bondkvarteret. Jag uppsökte ännu en gång min gamla fostermoder. Hon blev liksom gången förut mycket glad, då hon fick se mig, men hon vågade icke hysa mig. Hon följde mig fördenskull till barnhuset igen, om-

talande sanningen samt bedjande under tårar, att jag skulle få stanna kvar på barnhuset. Hon fick till svar, att det hade min nye fosterfar att bestämma uti. Och jag fick stanna kvar på expeditionen en stund.

Framemot kvällen kom bonden för att anmäla min rymning. »Ja, här är Er gosse», svarades honom. »Tag honom nu med Er och håll bättre reda på honom!»

Denna gång hade han häst och åkdon med sig, och nu blev jag instuvad i skrindan bland en massa gods. Jag kände mig alltså i dubbel bemärkelse beklämd, där jag satt ensam, utan vänner, skakande i väg i den skramlande skrindan igenom staden och ut genom Skanstull, bort mot ovissa öden.

Den kvällen blev det vackert månsken. Jag satt där och tänkte på min mor, som jag aldrig skådat. Jag undrade, om hon fanns däruppe bland stjärnorna i ljuset. Jag längtade till min mor.

Slutligen somnade jag och drömde om henne, som jag älskar, fastän jag aldrig sett henne.

Då skrindan stannade, vaknade jag. Vi voro framme vid mitt nya hem — mitt tredje hem vid nio år. En kvinna med vänligt ansikte tog emot oss samt bjöd oss på råggrot och mjölk.

Mina nya fosterföräldrar voro statfolk under en storbonde men voro likväl rätt välbärgade. De voro strängt religiösa. Två barn hade de, en gosse om fem år och en liten årsgammal flicka. Min syssla blev nu att se efter den lilla samt gå i vall med korna. Jag blev till en början rätt väl behandlad och trivdes gott med mina kossor i skogen.

Mina förra fosterföräldrar fick jag kalla farbror och faster. Jag tänkte, att det även skulle gå så med mina nya. Men si, det gick ej! Statarhustrun sade icke något om det, men stataren försäkrade mig, att han icke önskade vara någon bror med far min.

»Och har du något att säga», tillade han, »så kan du säga det utan namn eller titlar.»

Denne statare var en hård natur, man skulle kunna säga känslolös. Han sade aldrig ett vänligt ord till mig.

* * *

Vår by låg ej långt från kyrkbyn, och där fanns skola för socknens barn.

Ingen människa är så dålig, att det icke finnes något gott hos henne. Måhända finnes även hos mig något spår kvar av den gnista, Gud nedlagt i varje människosjäl. Om så är, så tror jag, det beror på, att jag under min

skoltid hade turen att råka i händerna på goda lärare och lärarinnor.

Min nye lärare var en verkligt ädel person, rättvis och förstående. Han var »genomseende», kunde se, var det fanns gåvor hos barnen. Ibland tog han oss alla med sig ut i naturen och undervisade oss om Guds stora under på ett förståeligt sätt.

I skolan, i bänken bredvid mig, satt en liten flicka. Hon hade de klaraste blå ögon och ljust hår. Denna lilla flicka och jag blevo snart goda vänner. Hon var liksom jag utan far och mor, dömd att kastas likt ett spån på villande hav. Jag tyckte mycket om den lilla väna, ljusa flickan och var alltid i hennes närhet. Under rasterna var jag hennes »rid-dare». Jag klättrade efter körsbär och gav henne, och vi följdes alltid åt ifrån skolan.

De andra barnen pekade finger åt oss, för att vi voro barnhusbarn. Men vi höllo ihop och tröstade varandra.

Min lilla vän hette Sigrid. Om sommaren vallade hon kossor, liksom jag. Då jag tänker tillbaka på denna tid, fylles min själ med vemod. Ack, barndomens härliga tid, då hjärtat var ungt och rent! Dessa härliga som-mardagar i skogen med min lilla väna kamrat vid min sida skola kvarstå i mitt minne såsom en ljuv vårdröm från livets vårdagar.

Vad vi kunde snacka, vi två! Vi skulle aldrig skiljas. Då vi blevo stora, skulle vi gifta oss. Jag byggde små stugor åt min vän och en liten kvarn i skogsbäcken. Outsägligt kärt är mig minnet från dessa barndomsdagar. Men de komma aldrig åter.

Näst min lilla »Siggan», skogen och kosorna älskade jag skolan och läraren. Jag kände mig liksom i en annan värld, då jag satt i skolbänken och hade min lilla blåögda kamrat vid sidan om mig. Denne gode lärare förstod så väl att väcka barnens intresse. Han kunde berätta sköna sagor om det godas seger. Och han lärde oss att se uppåt till Gud, som älskar, till den gode Fadern, som förbarmar sig över alla.

Jag tror, att han hyste ett särskilt intresse för »Siggan» och mig. Kanske därför, att vi voro ensamma. Han tog oss emellertid med våra målsmäns tillåtelse med sig hem till sig och sin unga hustru och undervisade oss i sång. Att den gode läraren i oss två föräldralösa hade ett par tacksamma elever, behöver icke nämnas. Oförgätligt är minnet från dessa barndomens lyckliga stunder, då tvenne barnsjälar kunde med klara, friska stämmor, ur ett ofördärvat hjärta sjunga:

»Jag är glad och ung,
Ingen sorg är tung,
Ty jag älska kan och sjunga.»

Det är så länge sedan nu, men det väna barndomsminnet står kvar där borta i fjärran likt ett klart strålande ljus, som i mörka stunder ännu förmår att lysa upp min frusna själ.

* * *

Söndagarna voro långa och tråkiga. Jag måste då sitta inne i stugan. Det var svårt för en tioårig pojke. Min fosterfar förbjöd mig strängeligen att vara ute och leka om söndagarna. Det var syndigt, menade han. Och som jag hade bra sångröst, uppmanades jag att sitta stilla på en stol och sjunga Sankeys sånger för dem. Men då detta blev för trist, smet jag ut. Jag fick naturligtvis stut.

Stataren var oerhört misstänksam mot mig. En dag saknades ägg i hönshuset. Det blev förhör. Jag var naturligtvis tjuven.

»Hör på, din svarta bortbyting! Var har du gjort av alla äggen? Det är ingen annan än du, som tagit dem.»

Svar: »Jaså.»

Stataren blev grön av ilska och levererade

storsmockan. Då jag kravlat mig ur den vrå, dit jag genom statarens våldsamma förhör blivit förpassad, bedyrade jag gråtande, att jag visserligen sett ägg där men ej ens rört dem.

»Du har stulit äggen, pojke, det ser jag på dig. Och nu skall du få se på annat. Du är så full av synder, din kanalje, så att du kommer att brinna i helvetet i evighet. Du är fullproppad med ondska och de dödas ben. Men jag skall allt plocka det ur dig, jag.» Och nu blev stataren mer vild än tam.

Jag tror, att han slog mig, så länge han orkade.

Då han slutat, var jag så sönderslagen och förskräckt, att jag genast tillstod, att det var jag, som tagit äggen. Men detta var en nödlögn för att undgå vidare misshandel. Jag smög mig sakta ut och upp på vinden. Där satte jag mig bakom en skorsten och grät länge.

Jag var tio år men hade lärt mig att tänka. Jag förstod vidden av den förbannelse, som vidlåder ett övergivet barn. Jag satt där hopkrupen bakom skorstenen med min värkande, sönderpiskade kropp — ända till midnatt. Då gick jag tyst ned för trappan och ut. Jag ville därifrån, sak samma vart

— till skogen, blommorna, vilka voro mina vänner.

Emellertid skulle denna äggaffär få ett efterspel. Den verkliga äggtjuven blev nämligen någon dag efter ertappad på bar gärning, och av stataren själv.

Det var en grannkvinna, som vid alla tillfällena stulit äggen, en av dessa typer från landsbygden, vilka jämt ha en stickstrumpa med sig och gå omkring i stugorna och sprida gift med sitt förtal.

Om stataren klådde käringen, vet jag inte. Men nog skulle jag haft god lust alltid. Men som käringen hade samma åsikter som stataren angående de eviga straffen, kommo de väl om sams, förmodar jag. Jag fick emellertid icke någon upprättelse. »Pojkar ska' ha stryk», sa' stataren, »för ha de inte gjort något rackartyg, så tänka de göra det.» Och därmed fick Bruno vara belåten.

Min fosterfar var lika snål, som han var orättvis. Då jag om morgonen gick i vall med korna, fick jag en halv kaka hårt bröd, en liten bit hemmagjord skummjölksost samt en kvartersbutelj blåskummad mjölk. Det skulle räcka åt en tioårs matfrisk pojke för dagen. Men det fanns väl inga undernärda barn den tiden! Bär funnos visserligen på eftersommaren, men gruvligt hungrig blev man.

En dag hade jag plockat smultron. Tänk, vad det skulle smaka att ha litet mjölk till dem! Och kossorna gingo ju där så belåtna och jäste. Om jag skulle våga? Att göra rackartyg låg nu nära till hands i synnerhet vid den bittra hågkomsten av det myckna drag, jag oskyldigt fått av stataren. Jag tog och flängde av en björknäver och gjorde därav en strut. Sedan mjölkade jag den snällaste kossan och drack med välbehag kossorna till.

En söndag voro mina fosterföräldrar på bönemöte. Jag och barnen voro således ensamma hemma. Jag sade: »Jag och barnen», och det med rätta, ty jag behandlades icke såsom ett barn, snarare såsom en hund eller kanske katt.

Stataren och hans hustru dröjde länge därborta i bönehuset, saligt åhörande utläggningen av de eviga straffen, vilka voro åtminstone statarens älsklingsämne. Ty han förde ideligen Guds vrede och eviga straffdomar på sina läppar. Om Guds eviga kärlek hörde man honom sällan tala.

Emellertid blevo vi barn grundligt sugna. Våra magar voro fastande sedan morgonen. Maten var inlåst i ett stort matskåp. Det skåpet var alltid låst, då mina fosterföräldrar

voro borta. Men det fanns en skänk, i vilken det vid tillfället i fråga fanns potatis och salt.

Hungrig som jag var, tog jag mig friheten att skala några potatisar och doppa dem i saltet, delande med mig av läckerheten åt statarens barn, vilka barn jag — inom parentes sagt — verkligen höll av.

Men jag skulle icke länge få njuta av gotterna, ty bäst jag smorde kråset, kom stataren indammandes i stugan. Han fattade genast, vad som var på färde, högg mig därför i kalufsen, snurrade runt med mig flera varv och gav mig därpå en smocka, så våldsam, att en tall i skogen kunnat stupa för mindre. Jag minns, att ena ansiktshalvan svullnade upp, så att jag icke kunde se med det ena ögat. Därpå följde den sedvanliga erinringen om helvetets kval och vilka lidanden, jag där i evighet skulle få genomgå för mitt brott.

Jag har omtalat, att jag icke fick vara ute om söndagarne. Jag minnes så väl: det var en vintersöndag, med hög, klar luft och strålande solsken. Ej långt ifrån byn fanns en ganska stor bäck. När denna bäck låg frusen, kunde barnen roa sig där med skridskoåkning och annat. Där satt jag nu i stugan och visste, att de andra barnen voro ute och lekte. Det blev alltför frestande. Under någon före-

vändning fick jag gå ut. Men jag var ej sen att flyga åstad till mina lekkamrater. Vi hade en s. k. slängkälke. Jag var dess konstruktör. Och nu skulle mitt snillrika verk approvas.

Vid sidan av dammen funnos stora stenblock. Men dem hade arrangören icke tagit med i räkningen vid eventuellt missöde med sin konstruktion. Alltnog, då en åtta, tio ungar trängt ihop sig på min kälke, bar det i väg, runt, runt, med hisklig fart. Allt gick väl en stund. Men jag hade nog icke beräknat tyngdlagens kraft, ty — kratsch! — där brast hela svängen. Och kälken med hela barnhögen törnade emot ett av stenblocken. Det blev ett förfärligt tjut och en gruvlig jämmer.

Men då mina lekkamrater plockat upp sig efter sammanstötningen, var det ej så farligt, som det såg ut, en och annan skrapnos blott. Arrangören erhöll bra »me-dalj» för den leken.

Statarehustrun var i allmänhet vänligare stämd emot mig än mannen. Men hon vågade sällan taga mig i försvar. Jag hade således ingen i gården, som jag kunde förtro mig till — annat än till katten.

Den kissen slösade jag all min ömhet på. Han var alldeles svart och så vacker och klok. Men en dag höll min kära murre på att få sätta livet till. Han hade »pipit» en kyck-

ling, vilket åsågs av den snåle stataren. Murre fick nu vårdslost med stryk. Men det kunde inte jag åse med lugn.

»Slå inte katten mera», skrek jag, »för då slår jag den här spaken i skallen på Er.» — »Jag skall ge dig för att slå mig i skallen», tjöt stataren, varpå han rusade mot mig för att klå mig. Men uppretad som jag var, dängde jag den grova stören mitt i flinten på stataren. Han stöp. Jag blev rädd och sprang min väg.

Jag vågade icke gå hem på dagen. Men då det blev mörkt, smög jag mig upp på höskullen, där jag grät, tills jag somnade. På morgonen vaknade jag av, att någon trampade på mig. Det var min fostermor, som hämtade foder åt korna. I något ängslig tonsade hon: »Ligger du här, gosse, kom med mig in i stugan nu!» — »Nej, det törs jag inte, för då slår Karlsson ihjäl mig», svarade jag. — »Det behöver du inte vara rädd för. Du slipper nog att få mera stryk av honom. Men kom nu in, så skall du få kaffe.» Jag klev då ner och följde med henne in.

Inkommen blev jag stående vid dörren. Stataren satt på en stol med ombundet huvud. Jag fick sätta mig och dricka kaffe.

Där satt jag och sväljde ned gråten i halsen. Jag ångrade, att jag slagit stataren

Men denna svaghet skulle snart bortblåsas av statarens hårda stämma:

»Jo, du är just en sakramenskad ljus galgfågel till fosterson, du! Hade så när mördat mig i går.» Jag svarade trotsigt: »Ni tänkte mörda 'murre', Ni.»

»Håll truten, din svarta byting, och hör på, vad jag har att säga dig», återtog Karlsson. »Du har nu varit hos oss i över två år. Du har under denna tid varit vrång och olydig och blott trotsat vår strävan att genom tukt och Herrans förmaning omvända dig. Men du har icke velat lyda oss. Nu kommer du till helvetet i evig tid.

»De penningar, vi erhållit i barnhushjälp, hade jag tänkt att spara för din räkning, men du kan icke få dem, ty i morgon skall du in till barnhuset igen.»

Jag blev häpen. Detta hade jag icke väntat. Skulle jag aldrig mer få sitta i skolan och lyssna till den gode lärarens ord? Skulle jag skiljas från lilla »Siggan», aldrig mera få vara i den vackra skogen? Jag brast i gråt och bad att få stanna.

Min fostermor gjorde ett svagt försök till mitt försvar. »Jag tycker ändå», sade hon, »att vi kunna försöka ännu en tid med Bruno. Svår har han ju varit, men någon elak gosse

är han nog icke. Och snäll har han alltid varit mot vår lilla flicka.»

»Å, du känner honom icke och vet inte, hur fullproppad han är. Hur var det icke med Anders Erssons bortbyting till barnunge? Höll han inte på att sätta eld på hela byn? De höra satan till, dessa oäkta ungar. — För övrigt är vår gosse nu så stor, att han kan göra nytta för sig.»

Jag fick nu gå omkring i byn och säga adjö. Smärtsamt blev det att skiljas från min lilla väna barndomskamrat, »Siggan». Vi gråto bägge två. Men vi skulle ofta skriva till varandra. — — — — —

Det var en gnistrande kall vinterdag, jag anträdde resan in till Stockholm. Jag minnes så väl den långa raden av foror, och hur vagnshjulen gnisslade och klang, som om de varit av glas.

Tidigt på morgonen framkommo vi till Liljeholmsbron, och sedan bar det i väg till samma bondkvarter som förra gången. Jag tyckte första gången, att det kändes svårt att följa stataren. Nu kände jag bitter saknad efter det, jag lämnat.

I alla åldrar gives det bittra stunder, alltså även i barnaåren. Barn kunna känna bitter smärta, fastän de snart förgäta den. Stataren hade varit hård emot mig. Men jag tror

mig kunna säga, att det ändå varit lyckligare för mig, om jag fått stanna hos honom. Jag hade då fått växa mig stark där ute i det härdande lantlivet och undgått de otaliga frestelser, som Stockholmslivet erbjuder.

Jag blev emellertid vederbörligen inlämnad på barnhuset av stataren. De hemvävda kläder, som jag fått av hans hustru, tog han vid afskedet med sig.

»De kunna bli bra åt *min* pojke», sa han.

ALLMÄNNA BARNHUSET BLIR MITT FJÄRDE BARNDOMSBEM.

Om Allmänna barnhuset kan icke sägas annat än gott, ja, så gott, att man med skäl kan säga, att de barn, som få stanna kvar där, äro lyckliga.

De få nämligen — kan man säga — en vårdad fostran, god och närande mat samt undervisning i vanliga folkskoleämnen. Snida i trä och andra nyttiga arbeten få de också lära sig. Dessutom få de fritt leka inom området. Detta om barnhusvistelsen!

Men barnets vistelse som utackorderat än hit än dit, kan te sig rätt mörk, som läsaren sett av det föregående.

För många år sedan donerade en »barnusherre» en större summa penningar att användas till lytta eller annars svaga och sjukliga barnhusbarns vård och uppfostran, tills de fyllt aderton år. Dessa barn äro i sin olycka ändå på

visst sätt lyckliga, därför att de nästan utan undantag få växa upp och få en god skötsel och uppfostran å barnhemmet, tills de fyllt aderton år. Faktum är också, att denna kategori av barnhusbarn i regel gå mot ljusare öden än de andra. Jag känner flera av dessa stackars små vanföra, svaga, vilka, sedan de lämnat barnhuset, med den vårdade uppfostran och det goda inflytande, de där fått röna, blivit, vad man brukar säga, aktningsvärda medlemmar i samhället. Är icke detta belysande exempel på, vart en sund uppfostran leder.

Men då ett föräldralöst barn fått växa upp, oförstått och utan kärlek, utan hem och till följd härav råkar gå den mörka vägen, då äro genast våra läkare färdiga med sitt utlåtande: degeneration, ärftlig belastning.

De hava troligen ofta rätt. Det är ju en känd sak, att barnhusbarn i många fall haft dåliga föräldrar. Men min övertygelse är, att denna ärftliga belastning kan stävjas. Jag tror, att de allra flesta barn kunna bliva goda människor genom en sund uppfostran men även, att det bästa barn, som blir försummat, *kan* bli en dålig människa.

Låt oss nu se, hur det ter sig för det friska barnhusbarnet. Då det är uppammat — i regel vid åtta månaders ålder — är det

färdigt för utackordering. Vilken som helst godkänd person äger rätt att lösa ut det. Tröttnar personen i fråga att längre ha barnet i sin vård, har han blott att inlämna det igen — som en handelsvara. På så sätt kan ett barn få vandra från den ene till den andre. Och det är givet, att barnet ovillkorligen måste taga intryck av de olika fosterföräldrarnas olika lynnen och karaktärer.

Jag har känt en stackars barnhusflicka, vilken på så sätt fick växa upp hos sju — säger sju — olika fosterföräldrar till sitt fjortonde år. Denna flicka hade genom sitt goda förstånd och sin fågring kunnat bliva en prydning för sitt land. Men hon sjönk — försvann — bort i det ändlösa tåget av olyckliga, vilka en dag skola ropa i sina domares samveten.

Vid fjorton års ålder skiljes det friska barnet från barnhuset. Det får sedan sköta sig själv.

Det, som mest försvårar barnets utsikter att få kvarstanna, är just utackorderingssystemet, vilket tillåter fritt val. Det tages ingen hänsyn till, om barnet vill eller icke. Där är t. ex. en gosse med utpräglade anlag för studier, musik o. d. En skomakare kommer, ser och klämmer på honom: »Den här tar jag», säger skomakaren. Gossen måste mot sin vilja bli skomakare eller i bästa fall sotare.

Vid tiden för min berättelse, eller då ståtaren inlämnat mig, var jag elva år och hade nu fostrats hos tre olika fosterföräldrar. Hur jag danats hos dessa olika människor kan tänkas. Direkt ondskefull var jag väl icke, men jag tror, jag minnes, att tron på det goda vid dessa tidiga år betydligt rubbats hos mig. Slö var jag icke. Snarare vaken. Omständigheterna och min ensamhet hade lärt mig att tänka.

Denna gång hade jag den lyckan att få kvarstanna på barnhuset i ett och ett halvt års tid. Men detta hade jag den förträffliga sköterskan att tacka för. Jag tror även, att det goda inflytandet från denna ädla kvinna en gång skal bära frukt. Hon älskade oss barn. Och det, som är sått i barnasjälen med kärlek, det slår så fasta rötter, att alltid någon liten blomma förmår tränga sig upp ur den frusna själen.

Efter ett och ett halvt års vistelse blev jag åter skild från mitt egentliga hem. Det var en dag, då vår sköterska var bortrest. Den vikarierande sköterskan kände mig icke och visste ej, vilka planer den rätta sköterskan hade för mig. Hon rekommenderade mig nu åt en skomakare — och honom måste jag följa.

MITT FEMTE, SJÄTTE OCH
SJUNDE HEM.

Om denne man kan jag icke säga annat än gott. Jag fick god mat och behandlades rätt väl.

Min nye fosterfar hade hustru och en liten vacker dotter, jämnårig med mig. Vi blevo snart goda vänner, och då jag om söndagarna fick följa henne ner på Nybroviken och åka skridskor, kände jag mig lycklig (en av solglimtarna). Annars fick jag mest uträdda ärenden.

Min mästare hade fina kunder och hade även mycket teaterarbete. Av skådespelarna fick jag ofta dricks och fribiljetter till teatern. Det var något för mig det. Jag fick riktig teatertrumpf och drömde om att med tiden bliva skådespelare. Någon skådespelare på de tiljor, som föreställa världen, blev jag aldrig, möjligen i livet — av nöd!

En dag förebrådde min mästare mig för

slarv. »Hör du, Kasper», sade han, »du har slynglat till betydligt på senare tid. De' duger inte hos mig, förstårru'! Och ifall du vill stanna kvar här, så måste du tänka litet mera på, vad du har att göra i ditt arbete, och slå bort de där teatergrillerna.»

Jag var genast färdig med att förklara, att en teater var väl något finare än en skomakareverkstad och tillade, att jag icke ville bli någon skomakare. Jag ville bli skådespelare.

»Jaså», sade mästaren, »då är det bäst, att du får bli det då. Ser du, på min verkstad har jag ingen användning för skådespelare.»

Dagen efter måste jag lämna den hyggelige mästaren.

* * *

Efter några månaders vistelse på barnhuset blev jag åter utlöst — av en skomakare.

Hur denne råbarkade människa kunnat bli godkänd att ansvara för ett barnhusbarn, är mig en gåta. Han söp vårdslöst och slog både hustru och barn. Med mig huserade han ibland likt en ond ande.

En kväll kom han hem nästan redlöst överlastad. I fyllan och villan dammade han till en hänglampa, så att den föll i golvet och krossades i småbitar. Därefter föll han i en

tung sömn till stor lättnad för hustrun och barnen samt för mig.

Men då han varit full, mindes han aldrig, vad som tilldragit sig under ruset. Därför, då han nu vaknade på morgonen och trevade i sina fickor efter pengar och icke fann något, utfor han i eder och förbannelser, påstående, att jag bestulit honom. I själva verket hade han på kvällen samvetsgrant nubbat upp vartenda öre.

Nu fick han till på köpet syn på den sönderslagna lampan. Han svor och förbannade mig, kallade mig för »s . . . s tjuvstryker», och tillade, att hade jag ökat mitt syndaregister med att taga hans brännvin också, så kunde jag bereda mig att bli förpassad till ett visst varmt ställe.

Till all lycka kunde jag upplysa honom om, att sitt brännvin hade han stoppat under huvudkudden. Han kastade nu omkring grejorna i soffan och fick slutligen fatt i sin älskade »krutsäck» samt drack ur hela svängen — åtminstone ett kvarter. Efter att ha varit ute i köket och givit de sina frukost — läsaren kan föreställa sig, vad den bestod av — kom han åter ut i verkstaden.

»Varför slog du sönder lampan i går kväll, din . . .», röt han, »och var har du mina pengar? Giv mig tillbaka dem, annars slår jag

ihjäl dig.» — »Jag har icke tagit några pengar av mästaren, och lampan slog mästaren själv sönder i går kväll», svarade jag.

Nu blev skomakaren alldeles vansinnig. Han fick tag i en kalvskinnsbunt, som vägde flera kilo. Och med den dammade han på mig, var han kom åt. Jag kände de våldsamma, tunga slagen, som om jag blivit krossad. Jag var emellertid en ganska storväxt, stark pojke för mina år. Hur det nu bar till, lyckades jag få krokben för den spritförgiftade, trumf-mässige skomakaren, så att han föll baklänges på golvet, dragande skomakaredisken med sig i fallet. Sedan fick jag tag i blötbaljan och langade den med dess doftande innehåll över honom.

Därpå schappade jag min väg. Jag hade egentligen ingenting att frukta nu. Jag var fyllda fjorton år och således helt skild från barnhuset. Jag var också min egen herre och kunde gå, vart jag behagade.

Jag var icke heller alldeles utan medel. Jag hade nämligen en sparbanksbok med insatta 30 kr., som jag fått av barnhuset för visad flit i arbetsskolan därstädes. Jag hade även några slantar, som jag fått i dricks av den försupne skomarens kunder.

Nu var jag fri och kände mig, trots min

ensamhet i världen, jublande glad över, att jag kunde råda över mig själv.

* * *

På kvällen gick jag till mitt älsklingsnöje, teatern.

Utanför teatern satt en gumma och sålde snask och frukt. Gumman frågade mig med anledning av mitt sydländska utseende, om jag var svensk. Då jag besvarat denna fråga och omtalat för henne min historia, måtte hon ha fattat intresse för mig, ity att hon erbjöd mig att få följa med henne hem och bo där, om jag ville. Detta erbjudande mottog jag genast med glädje.

Gumman hade två döttrar, den ena jämnårig med mig, och jag blev nu inneboende hos denna familj.

Där fördes ungefär samma liv som i mitt första barndomshem. Det, som i de späda barnåren föresvävat min själ såsom något dunkelt, oförståeligt, blev nu verkligt frestande. Där funnos ofta glädjeflickor, och jag blev icke sparad, fastän jag knappt fyllt femton år.

VID TEATERN.

Jag var, som ovan nämnts, mycket intresserad av teatern, i synnerhet Svenska teatern, där Viktor Holmquist, allas vår onkel Brasig, den tiden förde spiran.

Jag gick en dag upp till onkel Brasig och frågade, om jag icke kunde få bli statist. »Jo», svarade han, »eftersom du har en så utmärkt bra, svart peruk, så kan du få agera neger i »Jorden runt på 80 dagar». Och så kan du få skubba ärenden, om du är kvick och vaken.»

Detta svar av den godlynte, jovialiske direktören kom mitt ynglingahjärta att klappa av glädje. Jag skulle infinna mig vid repetitionen nästa förmiddag. O, vad jag var lycklig! Jag skulle få träda in på scenen, vilken jag i mina drömmar betraktat som en helgedom.

Jag inträdde nu i en lycklig tid, full av förhoppningar, att jag en gång skulle få en

roll och bli en utmärkt aktör. Av teaterpersonalen gjorde jag mig snart känd såsom en intresserad och villig statist. Om nu berömmet var ägnat åt statisten eller åt springpojken, låter jag vara osagt. Men att jag var flink och vaken är säkert.

I den gamla Svenska teatern fanns en tredje radens avantscen, vilken sällan — om någonsin — hyrdes. Den var belägen nästan över rampen. De kvällar, jag och flera icke »vore med», fingo vi, om vi så önskade, ha fritt tillträde till denna avantscen.

En kväll blev det så olidligt varmt däruppe; att jag gick ned för att svalka mig. Jag ställde mig vid järnräcket utanför vestibulen. Jag vet icke, hur det kom sig, men jag kom att starkt tänka på min mor, som jag aldrig sett.

Mitt emot teatern fanns denna tid ett mycket gammalt hus. Det påstods av många, att det spökade där, i synnerhet i andra våningen. I den våningen bodde sällan någon av fruktan för spökeriet.

Jag stod där, lutad mot järnräcket, och stirrade upp mot de av lyktskenet belysta fönsterrutorna utan någon bestämd anledning. Men det föll sig så.

Jag tyckte, att de blänkande rutorna sågo hemska ut. Gatan var folktom, jag började

bli kuslig till mods. Men av någon oförklarlig anledning stod jag ännu kvar och såg oavbrutet upp emot spökvåningen.

Nu såg jag något, som kanske kommer läsaren att förmoda, att jag icke var normal. Det tedde sig först såsom en oval kropp, till en början svagt lysande, för att sedan mer och mer tilltaga i ljusstyrka. Jag kunde icke bestämma färgen på detta ljus, men det föreföll blått.

Den ljusa ovalen antog småningom form och gestalt av en högrest kvinna. Hon hade en blå dräkt, och jag såg så tydligt hennes ögon, vilka — liksom hennes hår — voro mörka. Det var mig omöjligt att trots min förskräckelse taga blicken från henne. Hon såg också oavvänt på mig — vemodsfullt, nästan som om hon velat säga något. Så försvann den sköna synen.

Jag var emellertid så upprörd, att jag skakade liksom av frossa. Jag höll fortfarande blicken riktad emot det fönster, där jag sett synen, och gick på så sätt steg för steg baklänges in genom glasdörrarna i teatern.

Jag sprang, som om jag varit förföljd, uppför de många trapporna och rusade in på teatervinden. Där förlorade jag medvetandet.

Vad hade jag sett? Svårt är att avgöra det. Var det en hallucination, därför att jag

vid tillfället i fråga starkt tänkte på min döda moder. Läsaren må klandra mig, men jag tror, att det var min moders ande, jag såg!

Varför skulle jag icke tro det, då jag såg henne så tydligt? Jag grubblade emellertid icke över den syn, jag skådat. Jag fann det helt naturligt, att min moders ande hade kraft att visa sig för mig.

Våren 1891 lade Viktor H. ned spiran vid Svenska teatern, om för alltid anade den glade direktören icke då — men det blev så. Han måste lämna plats för den lyriska konsten. Svenska teatern skulle bli en provisorisk opera, under tiden den nya Kungl. teatern uppfördes.

Direktör H. var en den tidens mest omtyckte skådespelare. Vem minnes ej hans onkel Brasig i »Livet på landet», Jens i »Flickornas gossar» och hans dråpliga humor som skomakaren i »Andersson, Pettersson och Lundström». Men han var även i det dagliga livet en verkligt god människa, en människovän i ordets rätta bemärkelse.

Därför kan jag av hela mitt hjärta säga:
»Frid över hans minne».

ETT LJUST MINNE.

Sedan jag slutat vid teatern, måste jag se mig om efter någon plats eller något arbete.

Varje morgon läste jag i tidningen om lediga platser. »En pojke, 15 eller 16 år, får plats», stod det dagligen. Varje dag gick jag efter annonserna. Där var alltid många före mig. Jag blev ofta tillfrågad om mina förhållanden, men då man fick veta, att jag icke ägde föräldrahem, fick jag alltid nej. För mig fanns ingenting. Ingen ville ha något med f. d. barnhusgossen att göra.

Jag blev nu tidningskolportör. Jag hade intet annat val. Jag måste ju förtjäna till mitt uppehälle. Jag höll mig emellertid rätt bra uppe på den affären men började nu få smak för varietéer och punschdrickning.

En sommar, ungefär tre år efter sedan jag var vid Svenska teatern — jag var då aderton år — höll jag om söndagarna till uppe i Stockholms tivoli, där jag deltog i springtävlingar m. m.

En söndags eftermiddag hade jag och några

andra ynglingar en egendomlig tävlan. Över svandammen på övre bergsplatån var byggd en lång, sviktande timmerstock, bestruken med såpa. Vi voro iklädda endast simbyxor. Den, som först kunde balansera sig över stocken till andra stranden utan att plumsa i spat, erhöll ett pris av 5 kr., vilken segerlön så lockande hängde i ett metspö vid målet. Denna tävlan föranledde naturligtvis stor munterhet hos åskådarna. Hur jag nu vinglade i väg på stocken, lyckades jag klara mig över och erhöll priset. Åskådarna applåderade, och jag stod där glad med min nyförvärvade femma i handen.

Då jag skulle bege mig in i avklädningspaviljongen, lade jag märke till en ung, blond flicka, som betraktade mig. Det var en f. d. barnhusflicka, en vän till mig från barnåren. Hon hade känt igen mig.

Jag fick brått med påklädningen och ut att söka henne. Jag behövde icke söka länge. Hon väntade utanför.

Blotta minnet av detta återseende för mig ännu tillbaka till en ousägligt lycklig stund. De tvenne barnhusbarnen kände sig icke längre ensamma i världen. De knöto ett förbund för livet. O, hur väl jag minnes den härliga sommarkvällen, då jag första gången fick kyssa hennes unga, rena läppar, och vi sutto där på udden vid stranden av Brunnsviken.

Detta vårminne är mitt livs lyckligaste —
heligaste.

Min vän och jag träffades ofta. Hur vi höllo av varandra! Jag blev mycket ordentlig och sparsam, ty vi hade beslutat att skaffa oss ett eget litet hem. Detta lyckades också. I två år levde vi tillsammans i lycka och frid. Och vi älskade varandra med ungdomens hela glöd.

Hur hon kunde sjunga, min älskade! Ännu efter många långa år av nöd och slit i livets grottekvarn, kan jag återkalla i minnet min härliga ungdomsbrud och hennes klara silverstämma. Jag tror, att minnet av min blåögda älskling på visst sätt håller mig uppe, så att jag förmår att leva. Ty, om jag nu är utanför det, som människorna kalla lycka, så är jag ändå medveten om, att jag en gång har varit lycklig.

Min ungdoms älskade var för god för mig! Hon rycktes bort i sin härligaste fågring, knappt tjugo år. Men döden skonade hennes väna drag. Hon låg där i kistan med ett sådant lugn, en sådan frid över de marmorvita dragen, som om hon endast legat där såsom en slumrande brud. På min önskan hade man svept min älskling som brud med det rika, blonda håret utslaget. — Jag var nu mera ensam än någonsin, där jag stod sörjande och förtvivlad vid min älskades lik.

Efter detta trivdes jag icke längre i det lilla bo, vi gemensamt skapat. Då jag om kvällen kom hem, var där så tomt. Jag hörde ej mera min flickas kvitter, skulle aldrig mera få höra hennes vackra sång. Varje möbel, varje sak i det lilla hemmet påminde mig om henne, som varit mitt livs solsken.

Jag kunde sitta där ensam de långa timmarna och i minnet gå igenom den lyckliga tiden, då hon var min brud. Barndomsminnena trängde sig in på mig likt osaliga andar, jag måste ut — ut i människovimlet och söka lisa för mitt svidande hjärta. Men jag ägde ingen, som med förståelse kunde trösta. Jag sökte då min tröst på krogen. I glaset fann jag glömska — åtminstone för stunden.

Efter en kort tid fanns inte mera kvar av det lilla hemmet än de tomma väggarna. Jag realiserade bort alltsammans och förvandlade det i — glömska.

Det enda, jag har kvar, är en lock av min älsklings blonda hår. Denna lock har jag ännu. Den får liv ibland. Den tar för min inre syn gestalt, och jag kan drömma om flydda, aldrig återkommande dagar. Och jag hör toner långt i fjärran. De brusa så vemodigt. Och nästan omedvetet gnolar jag sakta det, jag hör.

MITT FÖRSTA BROTT. —
I FÄNGELSE.

Jag förföll alltmera i dryckenskap. Spriten blev för mig ett dagligt behov. Detta kunde ju icke med mitt temperament gå väl i längden.

En kväll kom jag gående Klarabergsgatan. Där var en större folksamling. Jag fäste just intet avseende vid det, förrän jag fick syn på flera polismän, vilka ansträngde sig av alla krafter för att få en arbetsklädd, kraftigt byggd man upp i ett arbetsåkdon.

Jag trängde mig fram genom folkmassan. Framkommen till de kämpande så nära, att jag kunde urskilja deras ansikten, fick jag till min häpnad se, att mannen, som poliserna hade ett sådant jobb med, var min vän, Hjalle.

Jag frågade en närstående person, om han visste, vad Hjalle hade gjort, eftersom polisen var så angelägen att få honom med sig. »Det är visst bara en full plåtslagare», svarade mannen.

Det klack till i mig. Skulle polisen få leva med honom så där vårdslöst, då han ej gjort något annat ont än supit sig full. Jag skrek åt dem att släppa honom, men de hörde naturligtvis inte på det örat.

Hjalle började nu tydligen bli trött av den vilda brottningen. Poliserna fingo upp honom i åkarkärran, i vars botten han blev våldsamt nedtryckt. Poliserna kastade sig över honom med knäna på hans bröstorg.

Detta förfaringssätt var mera, än jag med lugn kunde åse, i synnerhet som jag själv var något i »gasskenet». Innan kärran hann sätta sig i rörelse, kastade jag mig över poliserna och rök två av dem i gatan samt ropade: »Ge dig inte, du Hjalle! Jag är här!»

Fortare än jag här kan beskriva det, var Hjalle med ett språng ur kärran. Och vi lyckades springa ifrån platsen och därmed klara oss undan poliserna. Detta hade kanske icke lyckats, om folket hade hjälpt poliserna. Men ingen hindrade oss, tvärtom hjälpte de oss.

Min kamrats kläder voro alldeles sönderrivna, så att bara mässingen syntes. Vi snodde därför in i en port, där han fick taga min rock på sig, så att vi någorlunda oantastade kunde komma undan.

»De' där, de' va' ett bra tag av dej,

Bruno», smickrade min fosterbror. »Det var stor synd, att du icke var med från början, ty då skulle vi ha syltat in bylingarna ordentligt.» — »Ja, det kan väl hända», svarade jag, »men hur tror du nu det går, om dom får tag i mig? Ser du, bror, bylingarna känna visst igen mig. De ta så lätt korn på mig, därför att jag är så svart.»

Mina farhågor skulle också snart besannas. Poliserna kände igen mig. Jag blev anhållen några dagar efter. Mitt mål blev remitterat till rådhusrätten, och jag blev dömd till två månaders fängelse.

*

Celldörren slogs igen efter mig, och jag blev ensam med mina tankar och minnen.

Jag började gå fram och tillbaka i den trånga, dystra cellen. Jag var ensam och bemödade mig icke att hålla tillbaka tårarna. Jag grät som ett ensamt barn.

Framemot aftonen öppnades celldörren, och jag fick hämta en skål med gröt och mjölk, som fanns nedställd utanför dörren. Vaktkonstapeln tände även en i cellen befintlig lampa.

Efter slutad måltid tog jag en bok, som låg på en liten hylla, och började bläddra i

den. Bokens titel var: »Andaktsbok för fångar.» Den började med dessa ord: »Olyckliga, djupt fallna, men ömt älskade människa! Du hälsas av ingen här i ditt fängelse. Men denna bok hälsar dig välkommen.» — Jag började läsa i boken och fann snart, att den skulle varit en älsklingsbok åt en viss statare, hos vilken jag i min gröna ungdom vallat kossor, han, som alltjämt förde de ohyggliga, eviga straffen på sina läppar. Guds hämnande arm och helvetets kval gingo såsom en röd tråd genom hela boken.

Uppretad av dessa rysligheter slängde jag den svaveldoftande välkomsthälsningen med vämjelse ifrån mig.

De två månaderna kröpo emellertid fram. Och en vacker vårmorgon blev jag fri. Dessa två månader, tror jag, hade varken gjort mig gott eller ont. Jag hade visserligen varit lagbrytare, men någon neslig handling hade jag icke begått. Under fängelsetiden insåg jag dock, att jag handlat dåraktigt och obetänksamt, då jag fritog min kamrat. För och emot vägde alltså jämnt, så att jag på det hela taget tog denna fängelsetid lugnt.

DÄCKSGAST.

Då jag lämnat fängelset, stannade jag på den bro, som ligger över kanalen.

Jag tänkte över min ställning. Jag hade intet hem, intet fast arbete. Men jag var ju ännu ung och jämförelsevis stark. Jag hade dock blivit prickad av rättvisan och av en dess stödjepelare hotad med Svartsjö.

Jag fann det därför icke rådligt att stanna i min födelsestad. Om jag skulle försöka att komma ut till sjöss! Ja, det gällde att försöka!

Handling följde raskt på denna tanke. Jag gick ner till de tyska båtarna. Det lyckades på en av båtarna, där det var en man för litet.

Det var hyggligt befäl på båten. Men den gick illa i sjön, och vi fingo arbeta hårt. Ovan som jag var vid tungt arbete, slet jag till en början som en hund. Båten anlöpte flera sydsvenska städer, där vi fingo arbeta

tungt med lossning och lastning, ibland om nätterna också.

Sista hamnen, vi anlöpte, var den gamla hansestaden Lübeck. Ombord söps försvarligt. Utom det, att vi fingo en sup per man vid luckan vid eftermiddagskaffet, fingo vi även köpa av det billiga, tyska brännvinet av restauratrisen. De flesta av besättningen voro emellertid starka, härdade gottländingar, så att fyllan bekom dem icke något vidare och inte mig heller då.

Jag gick med denna båt hela seglationen. Vintern tillbringade jag i Stockholm.

Följande vår gick jag med en Norrlandsbåt (Stockholm—Luleå). Men jag uthärdade icke mer än två resor, ty förste styrman var så råbarkad och elak, att till slut kunde ingen fara med honom.

PÅ VANDRING.

I Sundsvall blev jag bekant med en ung flicka av zigenarsläkt.

Hon var en vacker och ståtlig kvinna. Hon hade rymt ifrån sina anhöriga och gick nu ensam i den vackra staden där uppe vid viken. Vi kommo snart överens. Hon var lika glad som jag över att få en reskamrat.

Beda, så hette min vackra reskamrat, kunde varken läsa eller skriva. Hon var tjugo år men hade aldrig gått i någon skola. Men under våra färder lärde jag henne något av dessa båda nyttiga ämnen.

I Sundsvall inköpte vi för de penningar, vi ägde, ett litet lager av krams och korta varor och begynte sedan vår vandring.

Detta vandringsliv med den vackra halvvilda flickan behagade mig mycket. Hon var så förståndig, ja, älsklig. Med vemod tänker jag tillbaka

på denna tid, som minner om många stunder av verklig idyllisk lycka. Jag började hålla av min mörkögda kamrat. Och jag tror, att hon även höll av mig.

Vi förtjänade rätt bra och levde denna sommar som två lyckliga barn. Svenska lagen förbjuder emellertid detta vandringsliv — för den fattige!

Vi undveko därför så mycket som möjligt länsmännen. Vi gingo vår väg ärligt fram och råkade på grund härav sällan ut för någon direkt ovänlighet från böndernas sida i Norrland. Därtill bidrog även, att min vackra följeslagerska kunde spela mandolin.

Frammot vintern drogo vi nedåt Uppland, genom T . . . p, de rika, dryga böndernas församling.

Uppriktigt talat, så är jag ej alls böjd för att vilja lasta någon. Jag har tyvärr själv oerhört stora fel och brister och är ju, jämförd med mina medmänniskor, mycket dålig. Men ännu den dag, som är, tänker jag med harm på dessa brutala, ogästvänliga storbönder. Vi fingo knappt gå på deras vägar ofredade.

Jag minns en söndagsförmiddag. Flera helgdagsklädda bönder kommo cyklande, troligen på väg till Guds hus. De åkte med flit i klunga rakt på mig och min följeslagerska, så att vi måste taga vår tillflykt till det

djupa diket. Skrattande slungade de sedan hånfullt brutala tillmälen efter oss, varibland »skojarepack» voro verkliga smeknamn.

Vi fortsatte emellertid vår vandring i den ogästvänliga trakten. Men vi måste ju ha något till livs. Vi gingo därför in i en gård. Jag träffade »moran» och frågade i hövlig ton, om vi kunde få köpa litet mat. Den breda, feta matronan stirrade en stund på mig. Därpå svarade hon, att det finge far avgöra. Beda och jag satte oss då ned på köks-trappan.

Om en stund kom alltså far, i sällskap med tvenne bastanta drängar. Jag hälsade och framställde samma hövliga fråga till far som till mor. Bonden såg arg, nästan hatisk ut, och drängarna hade en min, som om de skulle velat kasta sig över mig varje minut.

Jag bibehöll i det längsta min hövliga hållning. Bonden frågade oss, vad vi hade i deras gård, deras socken att göra med en min, som om han verkligen rått om alltsammans.

»Ge Er i väg», sa' han på sitt språk, »ge Er i väg hem till Eran kommun, så får Ni väl mat.» Jag tänkte på det ironiska i denna uppmaning. Beda, stackars flicka, hade ingen kommun alls, och jag hade åtminstone mina modiga tolv mil till min.

Slutligen kallade den dryge storbonden oss

för »tjuvpack», men då brast mitt tålmod. »Jag har aldrig stulit», sade jag, »och angående pack så finns det icke mera än ett sådant här i gården i närvarande stund, och det packet är just Ni.» — Vi avlägsnade oss nu hastigt, förföljda av de brutala, ogästvänliga människornas skällsord.

Utkommen på vägen ropade jag till bonden, att jag skulle ha honom i minne, och leta sig dessa rader någon gång inför hans ögon, så ser han, att han icke är glömd.

Vi beslöto att vandra i riktning mot Gävle. Det var djupt med snö på vägarna och rätt kallt. Vi gingo fort för att komma ifrån de ogästvänliga bönderna, ty det var naturligtvis omöjligt att få logi hos dem över natten.

På kvällen måste vi likväl försöka. Vi hade nu hunnit i närheten av en skog. Vid skogsbrynet låg en bondgård. Vi gingo varsam in. Det folket lät åtminstone tala med sig. Men de hade så trångt, sade de, och i ladugården eller på höskullen fingo ej några resande ligga. Det hade kommunen förbjudit. Men litet mat skulle vi få köpa.

Under måltiden frågade jag, om skogen var lång. »Nej, bevar's», svarade bonden, »den ä' bara en fjärndel, å mitt på skogen ligger en gål, å di har bättre utrymme än vi.» Jag såg mig omkring och tänkte stilla, att

mången familj skulle vara lycklig, om de hade hälften så stor gård som denne ogine bonde.

Jag erbjöd 2 kr., för att vi skulle få stanna över natten. Men bonden var obehaglig. Vi betalade maten och måste gå vår väg i den sena vinterkvällen.

Till all lycka var min duktiga följeslagerska en stark, hårdad tös, van vid nöd och strapaser ifrån tidig barndom. Hon muntrade upp mig, så att jag kunde glömma förtretet, och vi vände med förakt de dryga människorna ryggen och traskade gladeligen i väg in i den mörka skogen.

Men hade vi anat, hur illa vi skulle få fara i den skogen, hade vi väl givit allt, vad vi ägt, för att få stanna hos dem, vi lämnat.

Det var så mycket snö på vägen, att jag måste skjuta en stor kappsäck framför mig i snön, för att Beda skulle kunna komma fram. Klockan var nu half 10. En fjärdedels mil hade bonden försäkrat, att vägen var. Och en gård skulle finnas halvvägs. Beda uttryckte sin förmodan om, att bonden lurat oss, och att skogen kanske var ett par mil lång. Vi blevo något ängsliga vid utsikten att få tillbringa den kalla vinternatten i den snöiga skogen. Detta skulle snart besannas och än värre.

Det hördes ett avlägset skräl eller tjut,

vilket närmade sig mer och mer. Beda tryckte sig tätt intill mig, nästan ångestfullt.

Vi stannade: nu hördes bjällerklang i förning med skrålet. En häst, förspänd en släde, skymtade därborta i dunklet. En till, och så undan för undan en hel rad av slädar med fulla, skrålande bönder uti.

Den första förde med sig en lykta med starkt sken. Han stannade och fick korn på oss, där vi stodo tätt intill vägkanten. Jag gjorde ett svagt försök att se morsk ut och hälsade så lugnt, jag förmådde: »God afton.»

Den råbarkade, av spritångor doftande bonden gav mig ett kraftigt slag med piskskäftet i huvudet till svar på min hälsning. Beda ropade högt på hjälp, men ingen kunde ju höra henne mer än de fulla bönderna. Själv var jag förfärligt rädd, men jag vågade icke visa dem det. Jag tog upp våra betyg och räckte dem till en av våra plågoandar samt försäkrade med så mycken behärskning, som jag var mäktig av, att vi voro fredliga vandrare. Jag tillgrep en nödlögn och sade, att Beda och jag tillhörde ett resande teatersällskap, som rest ifrån oss.

Blodet rann ymnigt ner i mitt ansikte av såret i huvudet. Åsynen av det jämte min förklaring måtte ha ingivit bonden en svag känsla av medlidande i hans av sprit omtöck-

nade hjärna. »Jaså, är Ni tockna där komedianter», utbrast han. »Hå körs, vi trodde, Ni var skojare. Ja, då får han fälle ursäktas oss då.»

Jag blev naturligtvis glad över denna lyckliga vändning och sade raskt: »Ingen orsak! Det var ju bara ett misstag.»

Bönderna bjödo oss nu på brännvin, trugande min följeslagerska, som intet ville ha. Därpå körde de. De sista slädarne körde emellertid så nära oss, att vi blevo nedträngda i det djupa, snöfyllda diket.

Sedan Beda förbundit mitt sår med en av sina halsdukar, fortsatte vi vår tunga vandring i den kalla vinternatten. Vi kunde ännu höra de fulla böndernas ohyggliga skråll. Och vi kunde urskilja orden i Älvsborgsvisan: »Jag haver mördat ett barn för dig — — —.»

Vi fingo pulsa i snön hela natten tills på morgonen, då vi äntligen hunno igenom. Bonden hade sagt, att skogen var en fjärdedel. Den var sju fjärdedelar. Frusna, trötta och hungriga måste vi ta in på närmaste gästgivaregård.

Sedan vi stannat där hela dagen och natten över samt förplägat oss med livets håvor, begåvo vi oss åter ut på vår vandring.

Vi besökte många städer och större bruk och sågverk uppåt Ångermanälven. Vi förtjänade bra och trivdes gott tillsammans.

Den flickan tror jag kunnat bliva något för mig. Ty hon sade, att hon höll mycket av mig och aldrig ville skiljas från mig. Det fanns något så fint, ja, ädelt hos denna flicka, trots att hon fått växa upp i nöd och okun- nighet. Då härtill kom hennes ungdom och fägring, är det självklart, att jag hyste en den ömmaste kärlek för den härliga flickan. Och som hon hängivet besvarade min kärlek, kunde vi känna oss rika, lyckliga trots mot- gåingar ibland.

Men ödet och den bedrägliga lyckan, som aldrig är beständig! Ödet, oturen eller vad jag skall kalla det, skulle snart skilja oss åt.

På nyåret styrde vi vår kosa nedåt Ros- lagen. Beda bad mig akta mig, ty det fanns mycken zigenar släkt där. Framför allt skulle jag låta dem tro, att jag — liksom hon — var av zigenarstam. Det ginge ju lätt, då jag var så mörk. Vi råkade också på ett par zigenarfamiljer, och som Beda under våra vandringar lärt mig »romani», zigenarnas språk, klarade jag mig ganska bra.

Men en kväll togo vi in hos en tredje familj av ovannämnda folkslag. Vi blevo väl mottagna. Familjen bestod av far, som var

svensk båtsman, och mor — äkta zigenerska — samt tvenne storväxta, mörkhyade söner. Till min olycka fanns där ock före oss en annan vandrare. Och denne kände mig från Stockholm.

Zigenare äro rätt trogna angående kärlek. Så var det ock med dessa. Då de fingo höra, att Beda var min trolovade, respekterade de detta. Men annat var det med Stockholmsluffaren.

Zigenarna bjödo på brännvin, och vi söpo rätt tappert, så att den dumme luffaren började brinna av begär efter min vackra flicka. Han lämnade henne, trots hennes protester, icke i fred. Då blev jag till slut så arg, att jag tog honom i kragen och vingade ut honom.

Men det skulle jag aldrig ha gjort. Han kom snart in igen och började väsnas och skrika ut, att jag var en falsk zigenare. Jag var blott Stockholmspojke och hette Bruno N. N. Han omtalade även, att min trolovade rymt från sin släkt, och att jag drog omkring i landet med henne, som troligen var en annans brud. — Oförsiktigt nog hade jag förtrott mig åt honom.

De båda zigenarna kastade nu hotfulla blickar på mig. Av dessa förstod jag, att de trodde, vad luffaren skvallrade.

De reste på sig och ställde sig hotande framför mig. »Ja, var det inte det, jag kunde tro», utbrast den ene av dem, »att du inte var »tauring» (zigenare), då din »romani» är så grön och dålig. Hör på, din s—n! Om du inte är »tauring», vad haver du då med »kejjen» (flickan) av vår stam att göra?»

De rusade bägge på mig, men Beda kastade sig ögonblickligen emellan och fick, stackars flicka, ett knivrisp i kinden.

Det blev en kort batalj. Jag kunde naturligtvis icke klara mig emot dessa två, i synnerhet som de voro beväpnade med dragna knivar. Jag kände fyra smärtsamma skärningar i hals och ansikte, och starkt blödande lyckades jag rusa ut genom dörren.

Det låg en prästgård i närheten. Instinktivt sprang jag dit. Jag slog häftigt på en dörr, blev slutligen insläppt, tvättad och förbunden av prästfrun. Som jag var mycket matt av blodförlusten, fick jag stanna kvar över natten.

Nästa dag begav jag mig beväpnad med en försvarlig påk tillbaka till zigenarnas stuga. Blott modern till knivskärarne fanns hemma. Hon förklarade, att sönerna hade spänt för hästen tidigt på morgonen och kört i väg, medtagande den unga zigenerskan. Jag frågade den gamla, om det var emot flickans vilja,

som hon blivit bortförd. »Det vet jag inte», svarade den gamla zigenerskan.

Jag kände mig förfärligt sjuk och sorgsen. Beda var borta. Kanske jag aldrig skulle få se henne mera. Och själv var jag illa sårad till både kropp och själ.

Men jag måste ju få mina sår läkta. Jag reste till min födelsestad — efter två års bortovaro. Jag fick läkarevård, och såren läktes snart. Men vad är kroppslig smärta och några ärr emot själsliga kval. Skola de någon gång upphöra?

Ack, så svagt är hoppet! Jag har aldrig sedan återsett den goda flickan, som ville bli min brud. Jag blev förhindrad att söka upp henne — av vad? Det må läsaren se i det, som följer.

Jag skulle egentligen kunna sluta min berättelse här. Ty jag upphörde ju att leva. Jag blev en arm fånge, ett nummer blott.

UTFÖRE ¹⁾.

I fem långa kvalfulla år har jag suckat under den grymma lösdrivarlagen, i det jag sex gånger bortdömts till tvångsarbete.

Första gången löd domen på tre månader. I mitt inre rasade protesten. Vad hade jag gjort för ont? Jag kom icke till annat resultat, än att jag gjort illa mot mig själv, därigenom att jag supit upp mina ärligt förvärvade slantar.

¹⁾ Uppgifter från Poliskammarens kansli: "... att ... under tiden ²⁰/₂—²⁴/₄ 1896 å Kronohäktet å Långholmen undergått fängelsestraff m. m.; — att han den ⁵/₉ 1898 blivit dömd av Stockholms Rådstuvurätt för första resans snatteri till 50 kr. böter; ²⁰/₁₂ 1900 av Härnösands Rådstuvurätt för bedrägeri till 100 kr. böter; ¹⁸/₁ 1902 åter av Stockholms Rådstuvurätt för våldsamt motstånd vid offentlig förrättning till 25 kr. böter; ²⁴/₄ 1902 för första resans stöld till 3 mån. straffarbete, vilka samtliga bestraffningar han undergått och avtjänat böterna samt frigivits den ¹⁰/₇ 1902 från Kronohäktet å Långholmen; — att han under tiden från ¹¹/₁ till ¹⁷/₃ 1904 å Kronohäktet å Långholmen undergått straffarbete för andra resans stöld; — att han sex gånger dömts för lösdriveri; — att han härstädes den ²⁹/₆ 1907 häktats för lösdriveri och genom Överintendentsämbetets försorg intagits å härvarande försörjningsinrättning; — att han ²⁵/₅—²⁵/₁₀ 1908 för tredje resans stöld undergått straffarbete å länsfängelset i Jönköping.

Hela mitt gångna liv passerade revue för min själ. I tavlorna däri såg jag mig själv likt en skeppsbruten, fåfängt kämpande emot stormen — ödet.

I fångtransport.

Det är lördagseftermiddag. Den gamla otympliga fångvagnen stannar där vid det s. k. »flugnätet», där Målarbåtarna lägga till. Det vimlar av folk, som skall med trebåtarna. Den gamle grånade fånggevaldighern befäller oss barskt att stiga ur. Där stodo vi nu, sammanlänkade två och två med bojer, utsatta för mängdens nyfiknhet.

Då den gamle gevaldighern genom att räkna oss riktigt övertygat sig, att vi alla voro med, fingo vi slutligen två och två vandra ned ombord på en av båtarna. Vi blevo där tätt sammanpackade i ett hörn men blevo naturligtvis beskådade av nyfikna passagerare. Vi voro fjorton olycksbröder av de mest blandade typer, såsom rallaren från Norrland, lappen ifrån högan nord, ligaynglingen och hamnarbetaren.

Med rysning tänker jag tillbaka på de fem långa årens märter. Den första perioden förhärdade mig visserligen, och samhällshatet började gro. Men bruten blev jag icke.

Då jag på våren som fri lämnade anstalten,

var jag lika fattig, som då jag häktades, men mina utsikter att med ett hederligt arbete kunna försörja mig voro nu betydligt mindre än då. Dessutom stod jag under polisuppsikt i två år och hade skyldighet att anmäla mig i detektivens en gång i månaden. — Vem ville ha med en f. d. Svartsjöfånge att göra?

Denna vår led jag svår nöd. Det var arbetsbrist överallt, och det lilla, jag lärt i skomakeri, var ej tillräckligt, för att jag skulle kunna söka kondition. Ej heller ville de handlande, jag förr fått biträda, nu mera ha med mig att skaffa, sedan de fått veta, att jag varit på Svartsjö. Under svält och hemlöshet gingo emellertid dagarna, och det blev sol och vår.

Men jag visste, att jag snart skulle råka i fångenskap igen, om jag stannade kvar i Stockholm. Jag hörde därför efter nere vid Norrlandsbåtarna, om jag kunde få arbeta mig med uppåt Norrland.

Jag fick följa med ett fartyg som rundsjåare, d. v. s. som fripassagerare med betalning för lossnings- och lastningsarbete.

Jag gick med båten flera resor och förtjänade ihop en liten summa, så att jag kunde köpa mig kläder och kasta bort de värdelösa paltor, vilka jag fört med mig till och från Svartsjö.

Men så inträffade »barkmånaden». Så kallas juli månad på hamnspråket, emedan båtarna den månaden föra så litet med gods. På grund av denna arbetsbrist måste jag gå i land i en av Norrlandsstäderna. Där fick jag arbete vid en nybyggnad till fram emot hösten.

Jag kom nu i sopsällskap, och en kväll blev jag anhållen för fylleri. På morgonen fick jag uppgiva mitt namn och min hemort. Nu följde de vanliga, formella frågorna, om jag hade medel och fast arbete. Och därpå det även formella: »Ni är häktad för lösdriveri».

Denna gång blev jag dömd, därför att jag varit på Svartsjö.

Första tiden av denna tvångsperiod var förfärlig rent av. Jag försjönk mer och mer i dystert svårmod. Jag fann livet alldeles värdelöst. Hädanefter fanns ju ingen utsikt alls att få leva som fri.

De flesta av fångarna, för vilka det lider emot frihetstimman, bliva oroliga. Men man måste dock arbeta och — längta ända till sista dagen i fångenskapen.

Man tänke sig under sådana förhållanden, i vilket tillstånd den frigivne lämnar anstalten. Längtande efter friheten kastar han sig, nervös och försvagad som han är, genast i just det, han under den hårda, bittra fångenskapen saknat. Många av de stackars frigivna Svartsjöfångarna

tåla icke vid denna hastiga förändring. Det blir så att säga revolution i kroppen, så att de arma stackarna snurra runt och hamna åter hos polisen för att efter kanske blott några dagars frihet åter vara på tvångsarbetsinrättningen.

På så sätt kunna de olyckliga få vandra emellan några dagars frihet och årslånga tvångsperioder under hela sitt liv. De korta frihetstiderna äro blott ett slags ohygglig lek — liknande kattens med den värnlösa råttan.

— — — — —

Borde icke åtminstone någon möjlighet beredas tvångsarbetsfången att vid frigivandet kunna återinträda i det samhälle, från vilket han blivit utstött? Och borde icke för några av dem beredas plats för rekreering? Jag vågar min högra hand på, att en stor del av de frigivna äro mer eller mindre själsligt abnorma, då de lämna anstalten.

Men vad fordrar nu samhället av dem? Jo, inom 24 timmar skola de ha hunnit skaffa sig fast arbete och bostad¹⁾. Slår frihetstimman då

¹⁾ Någon dylik omänsklig bestämmelse har utg. ej kunnat finna i lösdrivarlagen. Förmodligen har ifrågavarande uppfattning uppkommit till följd av bestämmelsen, att en frigiven tvångsarbetsfånge skall anmäla sig hos polismyndigheten å den ort, dit han förpassats, inom 24 timmar efter ankomsten. Men uraktlåter han detta, och är han en känd poliskund, kan han helt visst *ganska snart* efter frigivandet åter bliva fasttagen och ädömas förnyat tvångsarbete.

under arbetsbristtider, blir det naturligtvis en ren omöjlighet för den frigivne att kunna skaffa sig existensmedel.

De nio månaderna närmade sig sitt slut. Jag hade ingen ro varken dag eller natt. Följden därav blev, att jag lämnade anstalten i ett nervöst, överspönt tillstånd. Jag var alldeles söndersliten och oduglig till arbete, om jag skulle kunnat erhålla något.

En dag efter ungefär fjorton dagars frihet måste jag av mattighet sätta mig på en bänk utanför en droskstation. Jag mindes sedan ingenting, förrän jag befann mig på polisstationen. Jag var sjuk, förbi till både kropp och själ. Tillfrågad av överkonstapeln, var jag senast arbetat, svarade jag trött och förströdd: »På Svartsjö».

En stund därefter blev jag förd i en droska ned i detektiven. Blev där återigen häktad för lösdriveri.

Jag stod där nere i fängelsets mottagningsrum inför den gamle barske befälhavaren, vilken i allt annat än milda ordalag förebrädde mig min stora brottslighet. Jag brydde mig icke om att försvara mig. Det hade icke gagnat mig något.

En fänggevaldiger närmade sig mig med

ett par fotbojor av grövsta slag för att låsa fast dem omkring mina smalben. Jag gjorde några svaga protester emot denna överflödiga grymhet. Gevaldigern släppte då bojorna, varefter han skyndsamt gick bort till ett bord, slog upp min fångförpassning och uppmanade mig att komma fram och själv övertyga mig. »Ni skall icke tro, att jag ser någon fröjd uti att fångsla Er. Men här står uttryckligen i Eder förpassning, att Ni skall föras under bevakning och i bojor till Stockholm. Stockholmspolisen har begärt det.»

Jag måste alltså foga mig, och min vaktare satte på mig de grova bojorna, varefter vi begåvo oss ut genom fängelseporten, där en släde väntade oss. Bojorna voro så tunga och omöjliga, att jag för att kunna flytta fot för fot måste i framåtlutande ställning med handen uppbära den annars släpande kedjan.

Ack, hur eländig jag kände mig! Jag började inbilla mig, att jag kanske omedvetet hade begått något stort brott. Det var så underligt. Jag kunde ju kanske under ruset gjort något, som jag nu icke mindes. Jag kände mig förfärligt plågad av denna tanke.

Vi voro snart framme vid järnvägsstationen, och jag fick trassla mig ur släden. Det var mellan jul och nyår och för den skull mycket folk, som skulle med tåget. Jag väckte natur-

ligtvis uppseende, där jag kom nedhukad, släpande på de grova bojorna. Jag kände mig förfärligt skamsen men försökte taga på mig en så fräck min som möjligt. Och jag hörde tydligt en gammal kvinna säga: »Den där har bestämt mördat någon».

De där oroliga tankarna angående något omedvetet brott fingo av den gamla kvinnans yttrande åter näring. Och då vi stannade en stund på perrongen, utsatt som jag var för mängdens nyfikenhet, kände jag mig som en sannskyldig brottsling. Jag var i ett tillstånd, sådant, att man skulle kunnat påbörda mig vilket brott som helst, utan att jag skulle kunnat försvara mig.

Fånggevaldigern såg tydligen, hur jag led av att stå där och bli begapad av människorna. Efter att ha mumlat något om nyfiket patrasck uppmanade han mig i vänlig ton att, så gott jag kunde, följa honom till en tredjeklassens vagn. Och åtföljd av de nyfikna människornas blickar släpade jag mig dit.

Det var nyårsafton.

Jag låg återigen där nere i den mörka, illaluktande tjärskrubben. Genom gallret kunde jag höra spårvagnens pinglande och människoröster och glada skratt av förbipasserande. Det var ju nyårsnatt, då alla människor äro

glada och önska varandra glädje och lycka och gott nytt år.

Av det nya året hade jag att vänta endast lidande och kval. För mig fanns intet hopp, och jag önskade blott av hela mitt hjärta att få dö.

I Strömmen.

Det var på eftersommaren. Jag hade gått utan arbete i flera veckor. Det enda hem, jag ägde, var krogen. Jag stod där nere vid Strömparterren och lyssnade till musiken. Där spelades de härliga tonerna ur »Cavalleria rusticana».

Ett djupt vemod grep min själ. Tonerna liksom berättade om mitt förfelade liv. Jag brast i gråt och rusade därifrån, ned till Strömmen mitt för arvfurstarnas palats, där jag utan betänkande kastade mig över järnräcket på huvudet i Strömmen.

Jag sjönk djupt ner i vattnet. Om av vana såsom simmare eller av kärlek till livet vet jag icke, men alltnog så arbetade jag mig upp till ytan. Jag hörde folket däruppe på bron ivrigt ropa, att jag skulle försöka gripa tag i järnkedjorna och hålla mig fast där.

Mycket har jag lidit sedan dess, mycket ångnat, mycket syndat. Kan därför icke avgöra, huruvida det gagnade till något, att jag

blev räddad till livet. Denna fråga tillhör väl de gåtor, vilka skola lösas en gång, då anden är fri.

Fri, ack huru ljuvt klingar icke det ordet: att vara fri! Jo, jag var fri, fri ifrån tvångsarbetet. Jag borde väl varit mycket glad. Men någon glädje kände jag icke.

Var jag gick fram, tyckte jag, att människorna sågo på mig så underligt. De hade bestämt reda på, vem jag var, och varifrån jag kommit, tänkte jag.

Efter några dagar var jag så skygg, att jag stundom måste gömma mig i portgångar. Jag var sjuk, själssjuk. De hade gått för hårt åt mig. Jag tyckte, att människorna ropade åt mig på gatan: »En tjuv! — En Svartsjöfänge! — Vore bäst att skicka polisen på honom» o. d. Detta plågade mig naturligtvis förfärligt.

I detta tillstånd kunde jag icke få något arbete. Och av fruktan för polisen, vågade jag icke bedja någon om en bit mat.

Straffarbete för annans brott.

I häktet träffade jag en gammal bekant, »Spel-Olle», den lille musikern, den glada själen. Vi fingo sitta i samma cell. Han, liksom jag, var häktad för lösdriveri eller på fängelse-språket: han var »lös».

Men den här gången skulle polisen få »dra

not», utlät sig Olle. »Hur skall du då klara dig?» frågade jag. »Jag har ett rep (en stöld) att bekänna», svarade Olle. »Och det »repet» räcker till åt dig också, om du är »marig». Vi voro två om stölden, ser du, men polisen har icke nys om, vem som förövat den. Nu tänker jag »ta på» mig den, och du, Bruno, kan ju gott agera kompanjon med mig, så slipper du tvångsarbete.»

Olle instruerade mig nu. Och då jag för andra gången blef inställd i poliskammaren, bekände jag stölden, som jag aldrig begått. Allt gick efter beräkning. Jag dömdes i Rådhusrätten till tre månaders straffarbete samt ett års medborgerligt förtroende förlustig. Kom sedan ut en solig dag — brännmärkt för ett år.

— — — — —

Min sista tvångsarbetsperiod.

Vi fångar fingo skriva ett brev var tredje månad. Osäker som jag kände mig, beslöt jag att skriva ett brev till en pastor i Stockholm, en verklig människovän för övrigt, av vilken jag vid 16 år konfirmerats.

Där kom snart ett svar till den forne läsgossen, fullt av deltagande och kärlek och löfte om arbete. Den gode pastorn gick så långt i sin godhet, att han på genomresa till Italien besökte mig i mitt fängelse, naturligtvis under direktörens närvaro.

Vill nu ordagrant — så vitt jag kan — återgiva det samtal, som direktören höll med den människovänlige pastorn.

»Jag har tänkt», började den gode pastorn, »att bereda min forne läsgosse en plats och ett hem i en småstad, så att han kan komma ifrån Stockholm och om möjligt börja ett nytt liv». — Pastorn frågade nu mig, om jag varit frisk. Jag hann icke svara, ty direktören föll in: »Här äro de alla friska. Tvångsarbetet är en välbehöflig rekreation för våra brottslingar». — »Har han det bra här»? frågade pastorn. »Ja, den här har för sitt välförhållande en bra syssla. Han är förman i tvätteriet». — »Han har alltså skött sig bra»? inföll pastorn. — »Ja», svarade direktören. »Tack vare käppen sköter han sig. Det är just den, han fruktar».

Pastorn började nu varmt försvara mig. »Jag har alltid trott», sade han, »att det på djupet i hans själ finns mycket gott, men att han blivit missledd i uppväxtåren och därför gått vilse. Jag hyser djupt medlidande med honom och vill gärna hjälpa honom på rätt väg».

»Ja, det är ju möjligt», svarade direktören. »Men med den kännedom, jag har om dessa ohjälpliga lösdrivare, kan jag försäkra, att det är nästan lönlöst att försöka hjälpa dem, ty hjälparen blir vanligen besviken. Det bästa för dem vore, att de bringades till förnuft

genom att stanna här flera år fram i tiden. De dömas till allt för kort tid. Därför bli de också recidivister. Men jag skall icke lägga hinder i vägen. Vill pastorn göra något för honom, så är det ju pastorns goda vilja».

Det blev nu bestämt, att jag vid min frigivning skulle få resa till K—n och få arbete och ett hem. Min välgörare tog avsked av mig och önskade mig lycka.

Hade jag nu blott varit frisk! Men det var jag icke. Mitt nervsystem var angripet. Jag var ju nära på sinnessjuk. De sista två nätterna i fångenskapen låg jag vaken och tänkte på den stora lycka, som skulle vederfaras mig, och uppgjorde framtidsplaner om lycka och arbetsglädje och ett litet hem. Det skulle bli så härligt alltsammans.

Frihetstimmen slog, och jag fick lämna det dystra gamla slottet där nere vid Sundet.

— — — — —
Jag stod inför stadsfiskalen i K—n med min fångförpassning i handen,

»Varför skulle Ni just hit?» frågade han.
»Därför att arbete beretts mig här», svarade jag. »Ja, Er fångförpassning är ställd hit, och Ni får stanna. Men glöm icke, att vi komma att hålla ögonen på Er! Försök icke att göra något streck, för då skola vi snart returnera Er dit, varifrån Ni kommit!»

Jag fick en bra bostad hos en välvillig familj, riktigt hyggligt folk, samt arbete i fabriken. Disponenten, en mycket fin herre, uppmanade mig att bliva arbetsam och nykter, så skulle han hjälpa mig med tiden.

Jag började arbeta, och det gick ju. Men jag kunde icke frigöra mig från den obehagliga förnimmelsen av, att mina arbetskamrater hade kännedom om, vem jag var, och varifrån jag kommit. — Då härtill kom sömnlöshet kan lätt tänkas, hur jag hade det.

Tanken på den gode pastorn höll mig emellertid uppe i det längsta. Jag kände och förstod, att jag var nära att bli vansinnig. Om nätterna, då sömnen svek mig, kunde jag ligga och höra fabriken buller och arbetarnes röster. En kväll bevistade jag en biograf-föreställning. På natten hörde jag pianomusiken och såg bilderna på väggen i mitt rum. Då blev jag förskräckt, klädde mig och gick ut i staden. För att få lugn började jag dricka. Men det förvärrade naturligtvis det onda.

Jag måste sluta vid fabriken. Disponenten erbjöd mig visserligen att bli intagen på sjukstugan och få fri läkarevård, men det hade jag icke ro till. Jag reste med en av Södra Sverigesbåtarna upp till Stockholm i hopp om att bli av med det onda, då jag kom dit.

PÅ SINNESSJUKHUSET.

Det är en höstkväll. Jag sitter på en soffa i en park, känner mig dödstrött, eländig. Ingen på hela jorden är så usel som jag.

Människorna ha ju sagt det över allt på gatorna, var jag gått fram. De hava även sagt, att jag liknar Nordlund, massmördaren. Till och med ett litet barn ropade det efter mig i dag. Hela samhället hatar mig. Kanske de ämna döda mig. Nej, hellre då döda mig själv. Hade jag då gjort så illa, att jag icke var värd att leva? Det kunde jag icke nu klargöra för mig. Men det vore ju i alla fall bäst att få dö.

Hastigt kavlade jag upp högra rockärmen, tog upp en vass kniv och skar mig tvenne djupa snitt i armen och ett snitt rätt över pulsådern. Jag satt och såg på det strömmande blodet och blev så trött — liksom jag velat sova.

Sen mindes jag ingenting, förrän jag låg någonstädes med vitklädda människor omkring mig, vilka sysslade med min arm. Därefter buro de mig genom en lång korridor och lade mig i en säng i ett litet rum. De voro vän-

liga emot mig och gävo mig någonting starkt att dricka, troligen sömnmedicin. Jag låg där i det lilla rummet i tre dagar. Sedan blev jag förd till sinnessjukhuset.

Jag var fullkomligt redig och visste, vart det bar, men likväl i ett tillstånd, sådant, att det var mig alldeles likgiltigt, vart man förde mig. Jag hade ju intet värde. Jag var ju den sämsta av alla. Det hade ju människorna sagt, och det kände jag ju själv. Jag önskade blott att få dö.

Pinsamt, förfärligt pinsamt att få ligga där säng om säng med en rasande människa, vilken skrek eller pratade ideligen, rusade upp ur sängen och föll i batalj med vårdarna. Det fanns för övrigt icke någon av patienterna, som var lugn på denna sal. Där var ett larm och ett stöj, omöjligt att beskriva. Den ene skrattade, den andre grät. Där rusar en upp och kastar sig handlöst i golvet, springer åter upp och råkar i slagsmål med en annan patient.

Själv låg jag i min säng alldeles tyst. Jag fick för mig, att det var jag, som var orsaken till allt detta stim. Jag väckte naturligtvis förstämning och avsky med mitt hemska utseende. Jag liknade ju en massmördare.

Då överläkaren kom dagen därpå, bad jag att få lämna sjukhuset, ty jag var endast till förtret och oro där.

»Nej, Ni behöver vila Er en tid, och nu

skall Ni få flytta upp till en lugnare avdelning, så hoppas vi, att Ni snart blir kryare», sade han. Jag blev genast uppflyttad på den lugnare avdelningen. Där var det lugnare och snyggare.

Där voro så vänliga sköterskor. I synnerhet en av dem syntes intressera sig för mig. Hon kunde sitta långa stunder och tala med mig. Hon fick veta min historia och jag hennes, vilken lät mig förstå, att hon icke alltid dansat på rosor. Genom denna goda kvinnas intresse i förening med sjukvården blev jag bättre, såren i armen läktes, och jag blev lugnare till sinnes. Jag började få levnadsmod, och hoppet, som ju varje människa envist klamrar sig fast vid, vaknade åter. Jag började förstå, att om jag var en dålig människa, så fanns ju ännu möjlighet att bättra mig.

Efter att ha vistats sex månader på sjukhuset blev jag utskriven men började snart suppa igen. Jag led själv av mitt eländiga spritbegär men ägde icke kraft att kunna motstå det.

Det är flera år sedan nu. Men minnet lever friskt. Det skall aldrig förblekna. Den vänlighet och kärlek, som den goda sköterskan gav den förtrampade, föraktade f. d. Svartsjöfången, skall likt kosteliga pärlor förvaras i den skattkammaren, där rost och mal icke kunna förstöra.

PÅ ALKOHOLISTHEMMET.

»Nej, Ni skall icke gå under! Ni får inte tänka så! Ni är ju så begåvad och i Edra bästa år. Jag har en väg till räddning för Er. Jag skall hjälpa Er att få komma till ett alkoholisthem.» — Det var den goda syster L., som så varmt och deltagande talade.

Det låg där så vackert, alkoholisthemmet, vittrappat, inbäddat i vårgrönskan. Här skulle jag få ett hem, en fristad för ett helt år. Jag kände mig så lugn, då jag satt där uppe i det lilla snygga rummet en vårafton några dagar efter min ankomst.

Det jublade utanför mitt fönster av fågel-sång. Det jublade även inombords. Det fanns ju människor, som trodde på mig, och ville mitt väl. Åh, vad jag skulle arbeta på min egen förbättring för att kunna glädja henne, som berett mig detta hem, för det godas skull och för min egen skull.

Ordning, kärlek och frid härskade i detta hem. Det bar icke alls karaktär vare sig av sjukhus eller anstalt. Efter en veckas vistelse där kände jag mig som en medlem av den stora familjen, som bestod av husfar, en ung men god och genomseende man, husmor med tvenne snälla flickor, två sjukvårdare (diakoner) samt 18 spritlampor, mig inberäknad.

Jag började snart arbeta ute med bergsprängning. Och det gick med liv och lust, i synnerhet som jag fick en sådan glad, livad arbetskamrat, som kunde sjunga i takt med släggslagen, så att det ekade i trädtopparna. Efter tre månaders vistelse å hemmet hade det härdande arbetet ute i Guds fria natur i förening med ett sunt levnadssätt förvandlat mig och återgivit mig krafter.

Men till min olycka var jag icke på min vakt emot frestelsen, vilken en dag kom i form av en av mina kamrater å hemmet.

»Följ med mig till sta'n, du Bruno! Jag har pengar!» — Ja, nog visste jag, att han hade pengar. Han hade ju en rik mor. »Det är icke farligt», återtog han, »vi hinna tillbaka till kaffedags». — Utsikten att få litet omväxling tilltalade mig, och lättledd som jag är, följde jag med.

Frestelsen var starkare än jag. Ingen märkte något på honom. Men jag, stackare,

hade fått smak på elddrycken och kunde icke avhålla mig ifrån att smyga mig till sta'n dagen därpå. Hemkommen fick jag en varning av hemmets läkare att icke göra om det där, ty då skulle jag bli skild från hemmet. Mitt renommé var förstört, det förtroende, man möjligen förut haft för mig var borta, kamraterna höllo mig för en stackare. Jag för-rådde emellertid icke min kamrat utan tog hela skulden på mig.

Efter detta snedsprång blev jag dyster och sluten. Tvivlet fick åter rik näring i min oroliga själ, och det där arbetet på min egen förbättring avstannade. Jag grubblade mest över, hur besviken syster L. skulle känna sig, då hon fick veta, hur jag burit mig åt. Ingen visste, hur jag led. Jag försökte se lugn och glad ut och lyckades behärska mig.

Den vackra sommaren var sin kos, och hösten var kommen med sina rika färgskiftningar. Vad det var vackert! Allt, allt var så skönt, och jag kunde icke glädjas.

De flesta av mina kamrater hade anhöriga eller voro familjeförsörjare och fingo ofta besök. Jag hade ingen.

Men så en dag framemot jultiden kom ett brev från en längesedan förgäten vän, en kvinna, som likt mig trampat sig trött i livets stora grottekvarn. Hon ville gärna se och

tala med mig. Glad över att icke vara glömd skrev jag genast ett svar. Jag fick tillåtelse att gå och möta henne. Allt gick väl. Den forna vänskapen och kärleken stadfästes ånyo. Och vi beslöto att skaffa oss ett hem tillsammans.

En kväll på nyåret kom kamraten från i somras in i mitt rum. Han hade varit till sta'n. Och jag kände, att det luktade sprit om honom. Efter att ha berättat om, hur livat han haft det, sade han i viskande ton: »Kom med mig in, så skall du få dig en renhårig konjak!» Jag följde honom. Han hade en hel liter i skåpet. Den söpo vi ur. Dagen därpå skulle jag gå och möta min Anna, vilket jag också gjorde. Hon hade en flaska glögg med sig. — — — — —

»Doktorn och jag ha kommit överens om att skilja Er från hemmet, ty nu är det andra gången, Ni stört ordningen här». Det var hufvadern å hemmet, som sade mig dessa ord.

Vad jag kände i denna stund, vet blott *En*. Men jag behärskade mig och sökte se morsk ut. Jag lämnade hemmet med tungt hjärta. Vid vägkröken där nere vände jag mig ännu en gång om och tänkte: *det var det sista!*

SLUTORD .

Min berättelse är slut. Läsaren bedes ha överseende med det bristfälliga i den. *Den har dock förtjänsten av att vara sann.*

Meningen med mina enkla skildringar har varit att söka väcka läsarens deltagande för barnen, i synnerhet för dessa små fader- och moderlösa, vilka ju hava samma rättighet till livet som alla. Försök att rädda dem! Säg icke: du kan ej! Du kan, om du vill!

Med mig själv såsom ett levande exempel har jag sökt illustrera det mörka öde, vilket likt en mara följer det övergivna, föräldralösa barnet för livet.

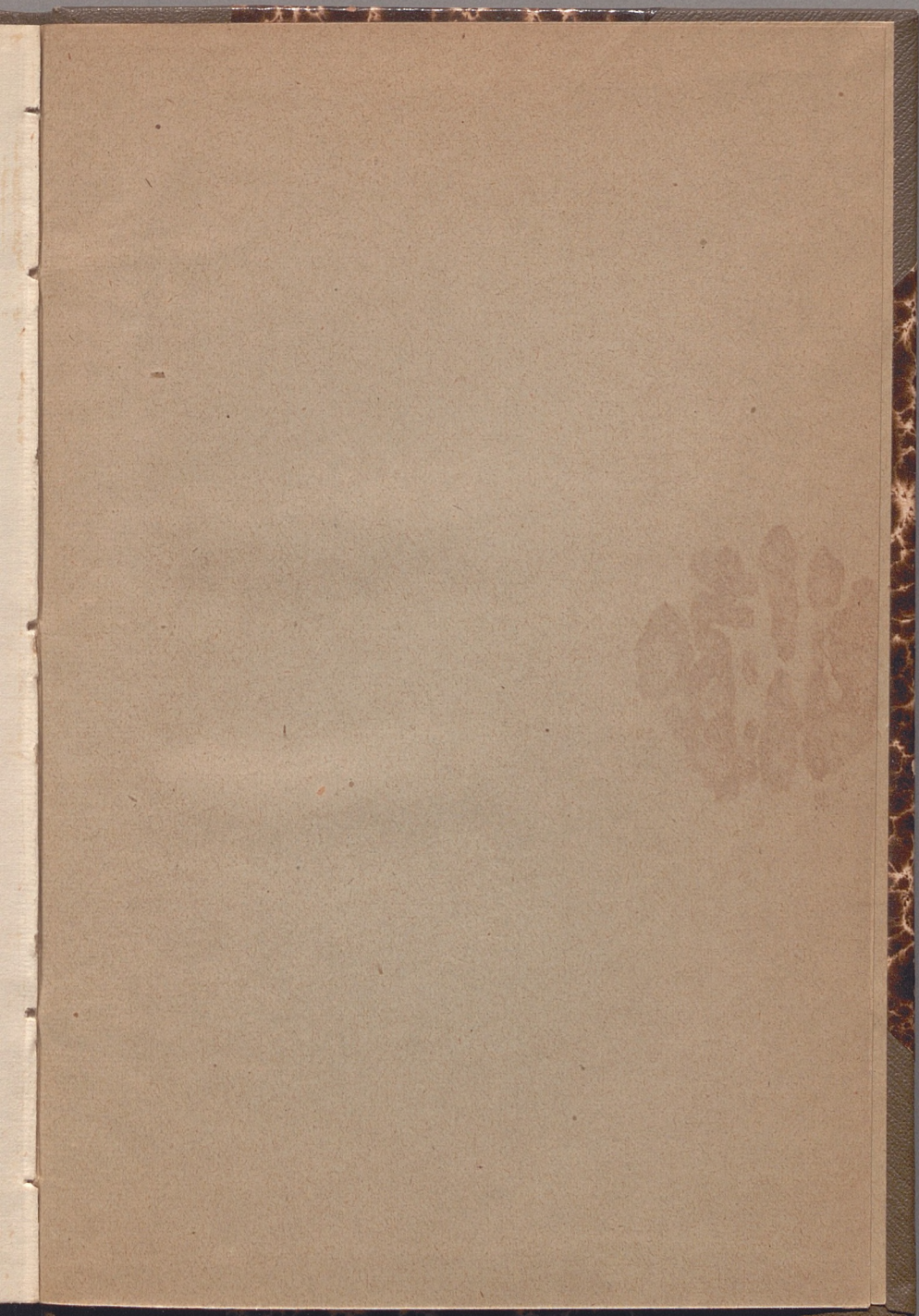
Och till sist, käre läsare: Möter du någon gång på din väg en av dessa parias, vilka gått under: trampa icke på honom eller henne! Lagg icke sten på bördan! De hava det nog så tungt ändå. Utan är du människovän, så försök att giva dem hopp! Försök att locka

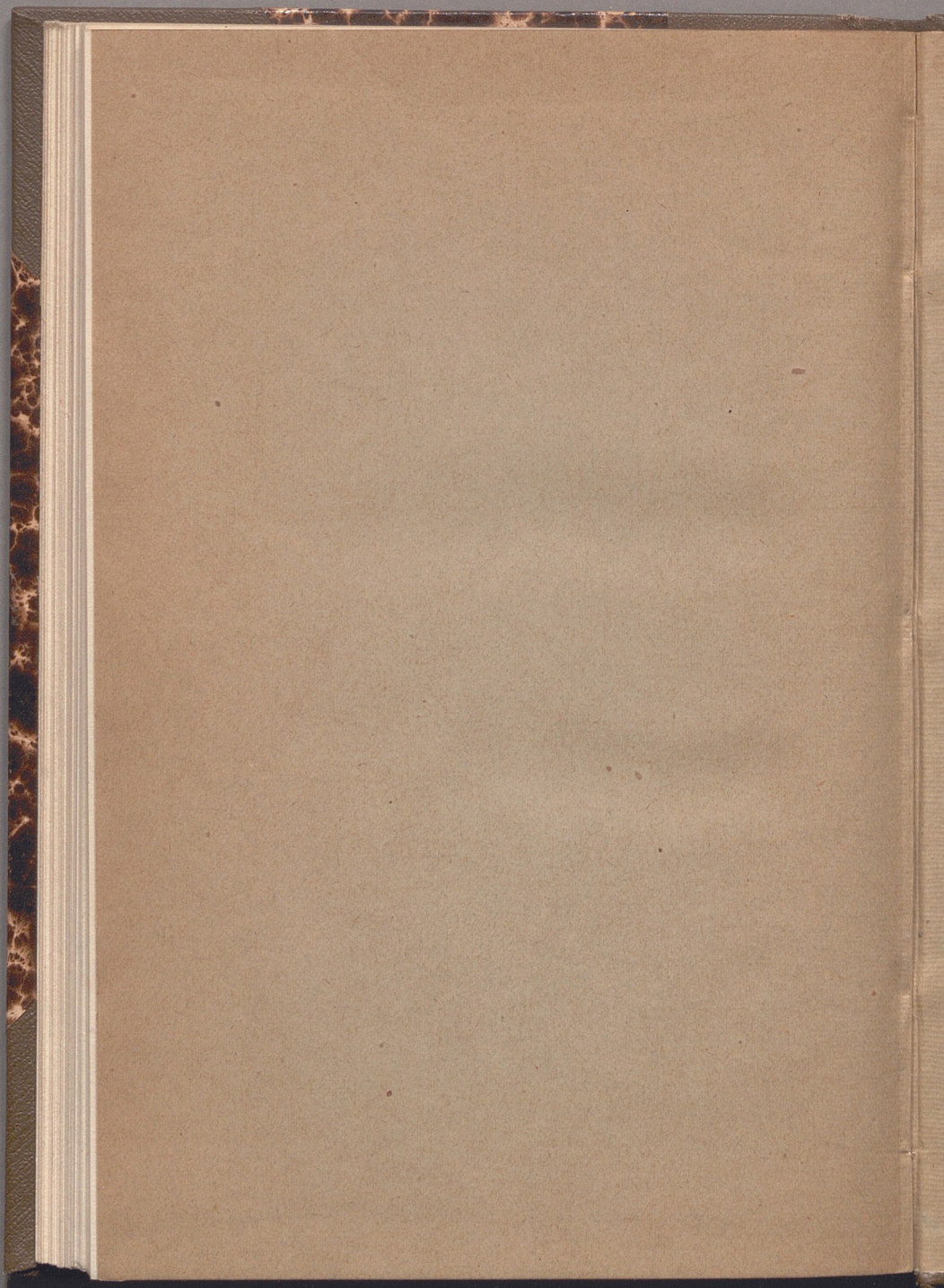
fram det *goda* hos dem! Slå an något ackord på deras hjärtesträngar, och du skall kanske få lyssna till några svaga, men rena toner, som ondskan ännu ej förmått förjaga.

Visa aldrig förakt för en stackare, som undergått fängelsestraff eller tvångsarbete! Han har lidit nog. Och har någon fått begråta sitt förfelade liv, så är det han.

Han var jagad så trött, han var fågelfri.
Ack, så hungrig, så frusen och arm!
Att få sluta, få dö — det var hans poesi,
Att bli sluten till dödens barm.

Nu han trängdes ej mer, han hade fått nog
Av de knuffar, man honom gav.
Livets farkost låg krossad, med bruten bog
Emot blindskär i stormande hav.

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 478 254

www.books2ebooks.eu